

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Kırk dokuzuncu İnikat

28.11.1958 Cuma

Münderecat

	Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	1154
2. — Müzakere edilen maddeler	1155
1. — 1958 malî yılı Muvazenei Umumiye kanunu lâyihası ve Bütçe Encümeni mazbatası (1/17)	1155:1174,1176:1179

1. — SABIK ZABIT HULASASI

Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü,

Karayolları Umum Müdürlüğü 1958 malî yılı bütçelerinin encümenine verilen fasıllarından maada diğer fasılları kabul edildi.

Ticaret Vekâleti 1958 malî yılı bütçesi kabul olundu.

Müzakere esnasında Malatya Mebusu Mehmet Kartal kürsüde bulunan Başvekile hakareti tazammun eden sözler sarf ettiğinden hakkında üç inikat için Meclisten çıkarma cezasının tatbiki kabul edildi.

Sihhat ve İctimai Muavenet Vekâleti 1958 malî yılı bütçesinin encümenine verilen fasıllarından maada diğer fasılları kabul olundu.

Hudut ve Sahiller Sihhat Umum Müdürlüğü 1958 malî yılı Bütçe Kanunu kabul edildi.

Gümrük ve İnhisarlar Vekâleti bütçesi ile, İnhisarlar Umum Müdürlüğü 1958 malî yılı Bütçe Kanunu kabul edildi.

Ziraat Vekâleti 1958 malî yılı bütçesinin encümenine giden fasıllarından maada diğer fasılları kabul edildi.

Devlet Üretim Çiftlikleri Umum Müdürlüğü,

Orman Umum Müdürlüğü 1958 malî yılı Bütçe kanunları kabul olundu.

Devlet Meteoroloji İşleri Umum Müdürlüğü 1958 malî yılı bütçesi kabul edildi.

Münakalat Vekâleti 1958 malî yılı bütçesi ile,

Devlet Hava Meydanları İşletme Umum Müdürlüğü 1958 malî yılı Bütçe Kanunu kabul olundu.

Çalışma Vekâleti 1958 malî yılı bütçesi kabul edildi.

Muhtelif vekâlet ve dairelerin bütçelerine aid olup Bütçe Encümenine verilmiş bulunan fasıllar gelmiş, müzakere ve kabul edilmiştir.

Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü, Karayolları Umum Müdürlüğü 1958 malî yılı Bütçe kanunları kabul olundu.

Sanayi Vekâleti 1958 malî yılı bütçesi ile, Petrol Dairesi Reisliği 1958 malî yılı Bütçe Kanunu kabul edildi.

Basın - Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğü bütçesi ile,

Vakıflar Umum Müdürlüğü 1958 malî yılı Bütçe Kanunu kabul edildi.

1958 Muvazenei Umumiye kanunu lâyihasının son iki maddesinden maada diğer maddeleri kabul olundu.

28 . II . 1958 Cuma günü saat 16 da toplanmak üzere İnikada nihayet verildi.

Reisvekili	Reisvekili
Kayseri Mebusu	Bursa Mebusu
<i>Fikri Apaydın</i>	<i>Agâh Erozan</i>
Reisvekili	
Kayseri Mebusu	
<i>İbrahim Kirazoğlu</i>	

Kâtip	Kâtip
Bolu Mebusu	Kayseri Mebusu
<i>İhsan Gülez</i>	<i>Hakkı Kurmel</i>
Kâtip	Kâtip
Zonguldak Mebusu	Kırklareli Mebusu
<i>Mustafa Saraç</i>	<i>Mehmet Ali Ceylân</i>

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 16,00

REİS — Refik Koraltan

KATIPLER : Hakkı Kurlan (Kayseri), Mehmet Ali Ceylan (Kırklareli)

REİS — Celseyi açıyorum.

2. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — 1958 malî yılı Muvazenei Umumiye kanununu lâyihası ve Bütçe Encümeni mazbatası (1/17)

REİS — 1958 senesi Muvazenei Umumiye kanun lâyihasının müzakeresine devam ediyoruz. Kalan maddeleri okuyacağız.

MADDE 21. — Bu kanun hükümleri 1 Mart 1958 tarihinden itibaren mer'idir.

REİS — Maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 22. — Bu kanun hükümlerini iera-ya Maliye Vekili memurdur.

REİS — Maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Muvazenei Umumiye Kanununun heyeti umumiyesi hakkında Cumhuriyet Halk Partisi Meclis Grubu adına Faik Ahmed Barutçu ve sonra Demokrat Parti Meclis Grubu adına da Halûk Şaman söz istemişlerdir. Söz Cumhuriyet Halk Partisi Meclis Grubu adına Faik Ahmed Barutçu'nundur. Buyurunuz.

CUMHURİYET HALK PARTİSİ MECLİS GRUPU ADINA FAİK AHMED BARUTÇU (Ankara) — (Sağdan alkışlar arasında kürsüye geldi.)

Aziz arkadaşlarım; yeni teşriî devrenin ilk bütçesi üzerinde mesudane telâkki edilemeyecek şartlar içinde cereyan eden konuşmalar bitti. Sıra reylerimize geliyor. Kullanacağımız reylerin aynı zamanda bir izahı olmak üzere gerek siyasi, rolü, gerekse iktisadi rolü bakımından bütçenin tümü üzerinde bir parça da bendenizi dinlemenizi rica ederim. (Soldan, estağfurullah sesleri)

Meclisin bu yeni teşriî devresinden itibaren

artık grup sözcüsü olarak muhalefet safından yalnız bir kişi konuşabiliyor, o da bir defa konuşabiliyor. Bu yüzden İsmail Rüştü Aksal arkadaşımız, ve diğer sözcü arkadaşlarımız grupumuzun görüşlerini belirttikten sonra bir daha fikirlerini savunmak imkânını bulamamışlardır.

Demokrat Parti muhalefette iken bu partinin şefleri tarafından... (Soldan, şef yok sesleri, geri al sesleri)

Müsaade buyurun. (Soldan, gültürüler) Müsaade buyurursanız size izahını yapayım. Dünyanın tanıdığı demokrat şefler vardır. (Soldan, lider var sesleri) (Gürültüler) Şef denilir, şef. (Gürültüler)

Müsaade buyurun. Dinleyin. Clemanso gibi, Puankare gibi, bizim zamanımızda tanıdığımız Çörçil gibi Rozvelt gibi; bunlara dünyaca tanınan demokrat şef derler. İsimleri bu suretle eserlerde geçmektedir, eserlerde.

Bunlar demokrat şeflerdir. (Gürültüler)

REİS — Arkadaşlar müsaade buyurun. Lider kelimesini şef diye anlamış; varsın itiyadında devam etsinler. (Soldan, gültüşmeler) (Sağdan, gürlütüler)

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) —

Reis Beye daha tarafsız olmasını hatırlatmayı vazife bilirim. (Sağdan, alkışlar)

Madem ki hüsnü telekkiye uğramıyor, partinin idarecileri tarafından diyelim.

Demokrat Parti muhalefette iken bu partinin idarecileri tarafından şibih demokratik diye tavsif edilen eski iktidar zamanında, muhalefet gruplarının reislerine ve sözcülerine tıpkı Hükümet sözcülerine olduğu gibi tanınan öncelikle konuşmak yetkisi Demokrat Partinin sözde demokratik olan devrinde geri alınmıştır. (Sağdan, bravo sesleri, alkışlar)

Geçen teşri devresinden itibaren de yine o şibih demokratik denilen ve şimdi nerede o günler diye kadrü kıymetini zamanın herkese tanıttığı devirde muhalefete tanınan radyoda konuşmak hakkı da demokrat iktidarın getirdiği demokratik husuf devrinde elden gitmiştir. Önümüzdeki devreden itibaren bu husufun yerini güneşe hazırlayan seçim neticeleri temenni ederim cümlemize... (Sağdan, bravo sesleri, alkışlar)

Aziz arkadaşlar, yüksek malûmunuz olduğu veçhile bütçe yalnız Hükümetin malî ve iktisadi hareketleri ile ilgili değildir. O daha ziyade artan masraflarıyla, vergileriyle, resimleriyle, ve sair malî külfetleriyle, icranın Anayasa sahasında esaslı bir aksiyonudur. Bu itibarla bütçenin siyasi rolü ve birinci rolü Meclisin Hükümet üzerinde murakabe vasıtası olmaktır. Esefle kaydetmek lâzımdır ki, bizde tek murakabe vasıtası olmaktadır. Çünkü bütçe konuşmaları sayesinde ki, Anayasaya göre hâkimâne yetkileriyle milletin hakiki, tek mümessili olan ve icraya üstünlük prensibi temel prensip olarak kabul edilmiş bulunan Büyük Millet Meclisinde ancak senede bir defa Hükümetin aksiyonlarını bu kürsüden izah ettirmek ve o aksiyonları bu kürsüden bir dereceye kadar münakaşa etmek imkânı bulunmaktadır. Bir dereceye kadar diyorum, çünkü; bunun da prensiplere uygun olmıyan ve adaletsiz şekildeki tahditleri gittikçe ağırlaşmaktadır. Anayasa hükümlerine göre Meclis müzakereleri İctüzük hükümleri dâhilinde cereyan eder. İctüzük hangi ahvalde mebusun konuşma yetkisinin tahdid edileceğini ve ne şekilde tahdid edileceğini göstermiştir. Onun dışındaki tahditlerin hukukan müteber addedilebilmesi için İctüzükte hüküm derpiş etmek zarureti vardır. Eğer bütçe konuşmalarında konuşmaları tahdid etmek bir zaruretse, o zaruretin icapları Tüzükte derpiş edilmek iktiza eder. Ve icra ile teşri uzuvları arasında müsavat dairesinde derpiş edilmek iktiza eder. Emsali yok değildir. Bâzı demokratik memleketlerin tüzükleri mehaz ittihaz edildiğine göre bu yolda hükümler bulmak mümkündür. Priorite vereceğimiz Hükümet ve grup sözcüleri için belirli müddetler derpiş edilebilir. Ve ondan sonra artık parlamento o yetkiyi o hudut içinde müteber ve muhterem tutar. Biz

ekseriyeti bir tatbik nizamı olarak düşünmüyoruz. Ekseriyet her şeyi yapabilir farz ediyoruz.

Hatırlıyorum, Sayın Menderes 1950 den sonra bir gün kürsüde konuşurken, bize tevehihi nazarla dedi ki : «Şartların bir gün değişeceğini hiç düşünmemişsiniz» (Gülüşmeler) Şimdi aynı şeyi, şartların bir gün değişebileceğini ben söylemek isterim. Piyasaya ne sürersen onu iade ederler. (Sağdan, alkışlar) (Soldan, «Hayal, hayal» sesleri)

Hayal değil hakikat, lisana gelen realitelerdir.

Arkadaşlar, bütün bu tahditlere rağmen şu bütçe konuşmaları olmasa Anayasaya göre Büyük Millet Meclisinin her an murakabe edip düşürebileceği Hükümetin yüzünü ancak haftada bir gün, bir saat için görüşülen sual takrirlerinin ötesinde görebilmek ancak kendileri lûtuflukâr oldukları takdirde mümkündür. (Sağdan, bravo sesleri) (Gelmezlerse yüzlerini göremezsiniz. (Soldan, bir ses, burada mı oturmak lâzım) nerede oturmak lâzım geleceğini söyleyeceğim, sabırlı olunuz.

ENVER KAYA (İstanbul) --- Bütçe hakkını da konuş.

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) --- Hükümetin bu salondaki koltukları süs olsun diye sıralanmamıştır. Hükümetin birinci vazifesi bu Meclisin emrinde olmaktır. İcranın Meclisle devamlı surette teması yanyana bir arada bulunması Parlâmentolu rejimin ruhudur, esasıdır. Hele bizim sistemimizin daha çok ruhudur, cevheridir. Bu temas ve ittisali, Hükümetin mensubolduğu grubun mekanik itimadi sağlamış olmaz. Bu temas ve ittisal demokratik tatbikatın en güzel anlayışı içinde, bütün demokratik parlâmentolarda câri usul veçhile toplantıların başından itibaren Hükümetin her zaman Mecliste hazır bulunarak, Mebusların sual ve istizahları ile hırpalanmaktan, serbest münakaşalardan çekinmesizin hesaba ve cevaba âmade olarak muhafaza edilir.

Bu kubbenin altında Sayın Meclis Reisine de teveccüh eden şerefli bir mükellefiyet vardır. Meclis Başkanı, Devletin ikinci şahsiyetidir. O da Sayın Devlet Reisi gibi tarafsız olması tabii olan, şiarı tarafsızlık olan yüksek bir mevkiin sahibidir. Meclisin Sayın Başkanı, Devlet Reisine muayyen hallerde vekâlet eder. Asıl vazifesi ve şerefli vazifesi Meclise riyasettir. Hukukan müzake-

releri idare etmektir. Bizim İctüzüğümüzün hükümlerine göre de kendileri mevcut bulunmadığı ve mâzereti olduğu takdirde Reisvekilleri Sayın Reisimizin yerine kaim olur.

MEHMET ERDEM (Bilecik) — Konuş, ne korkuyorsun..

REİS — Rica ederim, hatibi takibedelim.

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Sükûnet bulsunlar, ondan sonra.. Kime hitabediyorsun, arkadaş? Dünyada onu tanımayan adamlardanız. Onlar senden korksunlar...

Reisvekilleri Sayın Reisin yerine kaim olur ve müzakereleri idare ederler. Tatbikat ise böyle olmuyor. Tek parti devrinden müdevver bir itiyatla Meclis başkanlarımız; törenli oturmalara riyaset ediyorlar. Bu, bir nevi aristokratik bir tatbikattır. Bu tatbikat bizim zamanımızda düzelmeliydi, düzelmedi. Sizin zamanınızda düzelmeliydi, düzelmedi.

Aziz arkadaşlarım, İctüzüğün son tadilinden sonraki tatbikat gösterdi ki, millî hâkimiyet nizamına uygun bir demokratik riyaset otoritesi bir ihtiyaçtır. Öyle bir riyaset otoritesi ki, gerektiğinde Başbakana ve bakanlara birinci vazifeniz bu Meclisin emrinde bulunmaktır, diyebilirsiniz. Demokratik öyle bir riyaset otoritesi ki, bu kürsüdeki konuşmaları memlekete duyurmak için ne icra ve teşri arasında ve ne de mensubiyet itibariyle mebuslar arasında fark gözetmeksizin bu kürsünün hürriyetlerini, bu kürsüde müsavatı ve bu kürsüde konuşanların haklarını himayede titiz davranan ve hürmet telkin eden bir tarafsızlığın temsilcisi olsun. (Sağdan, şiddetli alkışlar ve bravo sesleri) Onun şahsi otoritesine ihtiyaç vardır. Onun şahsi otoritesini yapacak olan ve kuvvetlendirecek olan tarafsızlığıdır.

Hatırlıyorum; 1950 seçimlerini mütaakıp toplandığımız ilk gün Samet Ağaoğlu arkadaşımızın sözlerini : «Artık bu kubbenin altında eski itiyatlardan eser kalmıyacaktır.» diyordu ateşli demokrat dostum.

Aziz arkadaşlar, itiyatlar değişmemiştir. Dekor değişmemiştir. Daha kesif, daha koyu bir renk almıştır.

DEVLET VEKİLİ SAMET AĞAOĞLU (Manisa) — Siz de değişmediniz.

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — İktidara geldiğimiz zaman göreceksiniz, değişip değişmediğimizi. (Sağdan, alkışlar, bravo sesleri) (Soldan, hayal, hayal sesleri)

Hayal mi, hakikat mı onu ancak Türk Milleti bilir. (Sağdan, alkışlar)

Aziz arkadaşlarım ve aziz kardeşlerim, fikirler üzerinde mücadelede, münakaşadan çekinmeyin, (Soldan, çekinen kim? sesleri) konuşmakta fayda vardır.

Dinleyeceksiniz, muhalefeti dinleyeceksiniz, kurtulmak imkânı yoktur muhalefetten. (Sağdan, bravo sesleri)

Şimdi aziz arkadaşlarım, aradaki sözleri bırakalım da sadede gelelim.

Bugünkü manzara şudur : Hükümet arzu ettiği zaman Meclisle temas ediyor. Memleketin politikası Hükümet tarafından arzu edildiği takdirde burada münakaşa edilir, arzu edilmediği takdirde münakaşa olunmaz. Nazari olarak memleketin mukadderatı buradaki toplantılarda kararlaştırılmak lâzımgelir. Tatbikatta ise parlâmentolar daha ziyade emrivâkileri tasvip mevkiinde kalmış görünmektedirler.

BAŞVEKİL ADNAN MENDERES (İstanbul) — Misal ver.

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Söyliyeceğim. Bunun Hariciye Bütçesinin müzakeresinde münakaşası olmuştur. NATO devletlerinin son Paris toplantılarındaki müzakerelerden ve varılan kararlardan, Bağdad Konseyinin Ankara'daki toplantısından ve kararlardan Hükümet Büyük Millet Meclisini bütçe müzakerelerinden evvel habersiz tutmakta ısrar etmiştir. Arkadaşlar; bu basit bir müşahede değildir. Arz ediyorum; bu, vahîm bir müşahededir. Nedir bu terk ve alâkasızlığın sebebi? Bu terk ve alâkasızlık, hangi geleneklerden, hangi göreneklerden, hangi temayüllerden ve hangi iptilâlardan ilham almaktadır? İşin kendisine mi müteveccihdir, ehemmiyetsizliğine mi yoksa.. (Soldan, gürültüler) Meclisin üstünlük prensibine mi bu ilgisizlik? (Sağdan, bravo sesleri) (Soldan, esasa gel sesleri)

REİS — Hatipten rica ederim, sözlerine devam etsin, karşılıklı konuşmaktan vazgeçsin.

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Bu, hangi sistemin icabıdır? Bunu beraberce araştıralım. Bütün dâva Büyük Millet Meclisinin üstünlüğü prensibine hürmetten ibarettir. (Sağdan, bravo sesleri) NATO devletleri toplantısından dönen hür memleketlerin başbakanları ilk iş olarak parlâmentolarına gidip bu toplantılardaki görüşmelerden ve varılan netice-

lerden, kendi memleketlerinin millî emniyet ve savunmalarını alâkalandıran kararlardan haber vermişlerdir.

HARİCİYE VEKİLİ FATİN RÜŞTÜ ZORLU (Çanakkale) — Dulles, Eisenhower, Parlâmentosuna haber vermiştir, değil mi?

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Ve Millî Meclislerinin ve umumi efkârın tepkisini araştırmışlardır. Neden? Çünkü o memleketlerde mesuliyet vardır ve çünkü o memleketlerde murakabe vardır. Amerika'nın sistemi ise başkadır.

BAŞVEKİL ADNAN MENDERES (İstanbul) — Yalan. Bilmiyorsun.

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Bilmiyen ben değilim. Dünyanın tanıdığı büyük Devlet adamı Çörçil'in demokratik anlayışın örneği olan bir ihtarı bu vesile ile sizlere nakletmek isterim :

Muhalefet lideri bulunduğu sıralarda Başvekil Atle'nin bir Washington seyahati, Avam Kamarasının bir tatil devresine tesadüf ediyordu Çörçil şunları söylüyordu : «Başbakanla Hariciye Bakanının kendi aralarında sır olarak alacakları bir kararı sonradan bir günde tasdik etmek mevkiinde kalamayız. İktidarın karanlıkta iş görmesine razî olamayız. Enternasyonal hâdiselerin seyrinden haberdar olmak isteriz. Vaktinden evvel bu meseleler görüşülerek, memleket nereye gidildiğini görmelidir.»

Aziz arkadaşlarım, dış politikada ferahlığa ihtiyaç vardır. Dış politikada muhalefetin müzaheretini kolaylaştıracak demokratik metotlara ihtiyaç vardır. Dış politikanın prensiplerinde iktidarla birlikte olan, Birleşmiş Milletler ülküsüne bağlılıkta beraber olan bir muhalefetin müzaheretini kazanmak lâzımdır. Muhalefet deyip geçmiyiniz, bizim muhalefetimizin mânevî ağırlığı büyüktür. (Sağdan, bravo sesleri) Seçmenlerin ekseriyetinin reyini temsil eden bir muhalefetin dış politikanın sevki idaresinde itimat ve müzaheretini umursamıyan metotlar memleket menfaatine hizmet vasıtası olarak düşünülemez. (Sağdan, bravo sesleri, alkışlar)

Aziz arkadaşlarım, samimî olarak içimi ifade ediyorum...

SEBATİ ATAMAN (Zonguldak) — Samimî...

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Doğru, daha tanımamışsınız, tanıyacaksınız.

ENVER KAYA (İstanbul) — Tamsak ne olur?

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Aziz arkadaşlar, parlâmentomuzun demokratik otoritesi maalesef inhitattadır. Bu, meşrutî olmayan tatbikat yüzündendir. Ve bu inhitat git-tikçe derinlere vâsil olmaktadır. Teşriî nüfus tatbikata ekseriyet partilerinin gruplarına intikal etmektedir. Büyük, küçük birçok meseleleri ekseriyet partisinin grupuna daha evvel karara bağlamak bir usul haline gelmiştir. Bu yanlış bir gidiştir. Bu, demokratik idarelerin metotları ile bağdaşan bir usul değildir. Bu, Meclisin fonksiyonunu, kıymetini azaltır. Meclis çalışmaları ile alâkaları azaltır ve bu yüzden Meclise daha az karar alma yetkisini haiz bir müessese nazarı ile bakılmak tabii olur. Bunun başka bir kötülüğü daha vardır.

Bu Mecliste muhalefetin fikirlerini tamamiyle gayrimevcut farz etmek itiyadını kökleştirir. Onların yani muhalefetin fikir ve telkinleri her hangi bir kararın veya her hangi bir kanunun taliinin tâyininde müessiriyet taşımayacak halde hiçe sayılırsa bu iktidar partisini şuna inanmaya alıştıır: Memleket kendisidir, bir...

İki, partiler arasında ve memleketin politik idarecileri arasında derin ayrılıkları yaratması içtinapsız olur. Muhalefet görürse ki, fikir **götürür**, itibarını yoktur, telkinleri mutlaka fena görülür. Muhalefet görürse ki, mühim bir kanunun taliinin tâyininde fikirlerinin hiçbir müessiriyeti yoktur, hiçbir telkin para etmez ve konuşturulmaz, üstelik bu yüzden politik rüptürler, hınçlar, kinler ve husumetler içtinapsız olur. Bu sistem doğru değildir ve nihayet tehlikelidir. (Sağdan, alkışlar) (Soldan, «çok bağırma» sesleri) Aman lütfedin de sesime ve tonuma ben tasarruf edebileyim. (Sağdan, devam devam sesleri)

Bizdeki parti mekanizmaları malûm. Avrupa memleketlerinde de aşağı - yukarı öyle. Parti mekanizması ile politik direksiyona hâkim olanlar tek kuvvet oluyorlar. İeranın direksiyonu + teşriî direksiyonu + ekseriyet partisinin direksiyonu = hangi rejim müsavî, hangi rejim? Bu öyle bir rejimin kadrosu-

dur ki burada her türlü şahsi idare sistemi mevkiini kolaylıkla bulabilir.

Aziz arkadaşlarım; istiyorsanız ki parlâmentolu rejim yaşayabilsin. Ona vasıtalarını iade etmek lâzımdır. Bir fabrika çalışabilmek için, istihlal yapabilmek için, vasıtalara ve imal metotlarına muhtaçtır. Seçimler neticesinde iktidar partisi kendini lüzumsuz hıçnıklara sevk etmemelidir. Bilâkis milletin beliren gerçek mutabakatı dairesinde halkı, temsilei rejimin icablarını yerine getirilmesi hususunda mâkul-leri yapmaya sevk etmelidir. (Sağdan alkışlar) Ben çok isterdim ki 13 ncü Büyük Millet Meclisinde Hükümetin beyannamesi okunduğu zaman (11 nci sesleri) 13 ncü teşri devresinde, yani bu devrede (Gülüşmeler) Hükümet Reisine bol şans Sayın Menderes, diyebilelim. Yepyeni bir tutumla, takibedeceği hareket hattı ile bize böyle düşünce unsurlarını telkin edebilmeliydi. Halbuki bize bu kürsüden ieranın üstünlüğü prensibi övülmüştür. Hareketli iera, yaratıcı iera.. Aziz arkadaşlarım, yaratıcı iera, hareketli iera, bunlar bizim rejimimizin edebiyatı değildir. Bunlar murakabesiz rejimlerin edebiyatıdır.

Aziz arkadaşlarım, 7 aslında mükemmel bir rejim yoktur. Mukayese iledir ki demokrasi en iyisidir denmiştir. Elbette demokrasinin de zaıfları vardır. Diktatörler bu zaıfları mubalâga ederek, icrayı kösteklediğini söyleyerek rejimin nescini itham ederler. Demokrasinin haddi zatında ağır işliyen bir makina olduğunda şüphe yoktur. Otogarlara benzetirler. Motorun küçük frenleri müthiştir. Ama kazası belâsı azdır. En güzel tarafı ihtilâl mâni olan bir rejim olmasıdır. Ve esasen halkın, tabii haklarını önceleri ihtilâl yoluyla elde etmelerine mukabil bu hakları rey yoluyla elde etmeye müsaade ettiği için demokrasi esasen ihtilâl mâni olmak için düşünülmüştür. Halkın haklarını rey yoluyla elde etmesine müsaade edilmezse, mâni olunursa, hakları bir bir şu veya bu şekilde elinden alınmak istenirse, bütün emniyet sabbapları tıkanarak parlâmento çalışamaz bir hale getirilirse bu rejimi çamura düşmekten kurtarmak güç olur. Parlâmentolu rejimi, Türkiye'de ârızasız olarak işliyecek ise, ya zihinleri meşgul eden esaslı meseleleri demokratik bir kadro içinde halletmekte muvaffakiyet göstereceğiz, veya tek parti rejiminin

soysuzlaşmış bir örneğinin kristalize olduğunu göreceğiz. Çünkü yarı demokratik rejim yaşamaz. Greşam Kanunu paralarda olduğu kadar siyasette de değerlidir. Kötü unsurları iyilerini bertaraf eder.

Eğer demokrasiyi hürmete lâyık bir rejim olarak kabul ediyorsak ki, kabul etmişizdir, taahhütlerimiz budur, yeminlerimiz budur. O halde insani ve ahlâki olarak birinci vazifemiz demokratik rejimin büyük reformunu hulûsla kabul etmektir. Bu Anayasa reformudur, onunla beraber seçimin reformudur. Meclis çalışmalarının reformudur, icranın reformudur.

Anayasa haddi zatında demokratik bir rejimin Anayasasıdır. Ancak modern bir Anayasanın bütün müeyyidelerini ve müesseselerini ihtiva edemediği için diktatörsüz diktatörlük heveslerini önliyecek aletlere ihtiyacı vardır.

İera reformu ise, demokratik ruhun Devlet dairesine yerleşmesini sağlamak için lüzumludur.

Arkadaşlarım, vekâletlerde görülen işlerin kontrole tâbi mesuliyet duygusu içinde yürümediği hissiyatından vatandaşları kurtarmak lâzımdır. Mesuliyet hissini ve iradesini bakanlıklara sokmak icabedere. Vekâletler danışmadan karar almak mesuliyetini taşıyan vekiller tarafından idare edilmelidir. Bakan politik kuvvetlere karşı mesuliyetini kendi üzerine almalıdır. Başbakanı yüklememelidir.

Aziz arkadaşlarım, bütün mesele en iyi bir Devlet idaresinin, esasıdır. İyi bir Devlet idaresinin esası, serbest seçimlerle milletin iradesini kusursuz temsil eden bir Meclisin murakabesi altında mesul ve istikrarlı bir iera kuvvetinin mevcudiyetidir. Yaratıcı iera yoktur. Yaratıcı hürriyetler vardır.

Aziz arkadaşlarım, Başbakanın bu kürsüde şikâyetleri olmuştur, sayın arkadaşımızın en büyük şikâyeti muhalefettendir. Bir defa şunu kabul etmek lâzımdır ki, iktidarda rahat yoktur. İktidarda dikenli meseleler vardır. Muhalefet her yerde iktidarın cenderesidir. Muhalefetin iddiaları varmış, icraya müteveccih olarak suiistimal iddiaları varmış, tahripçi iddiaları varmış.

Aziz arkadaşlar; bu demokrasinin zaıflarından addedilen bir nevi yayının insafsızlığı denen bir zaif değildir. Bunun, yani suiistimal

lerin, bu yoldaki iddiaların üstüne yürümek lazımdır. Ben size müsaadenizle bir hâtıramı nakledeyim.

Birinci Hasan Saka Hükümeti işbaşına geldiği zaman bu arkadaşınız da yardımcı olarak kabineye dâhildi.

Rivayetler çoktu, Ticaret Vekâletinin, Ziraat Vekâletinin, orman işlerinde, münakale işlerinde türlü rivayetler söyleniyordu.

O zamanki, muhalefete mensup arkadaşlar bunları şimdi hatırlarlar.

O, zaman Başvekile dedim ki; bütün bu rivayetler karşısında Hükümete teveccüh eden vazifeler vardır. Bu işlerin aslı olup olmadığını esash bir tetkika ve tahkika tâbi tutarak neticeleri umumi efkârın önüne sermek lâzımdır. Bu mümkündür. Bir tarama, teftiş yoluyla mümkündür. Ama emniyet telkin edecek elemanlarla bunu yapmak şartıyla. Biz idarenin, rejimin şeref ve itibarını korumakla ve kurtarmakla mükellefiz. Yapacağımız iş şudur; Ticaret Vekâleti, şu vekâleti, bu vekâleti hakkında birtakım dedikodular vardır. Bunların tahkikatını aynı vekâletin kendi müfettişleri vasıtasıyla yaparsak bu efkâra emniyet vermiyebilir. O müfettişler vekilinin tesiri altındadır, derler. Yapacağımız iş şudur; tarafsızlığı üzerinde şüphe olmıyan Maliye müfettişleri vasıtasıyla bu tahkikatı yaptırmak. Bu şekilde Devlet devairini bir teftiş taramasına tâbi tutalım. Hakikaten söylenenler doğru ise bunun mesulleri meydana çıksın, adalete teslim edelim, doğru değil ise umumi efkâr bunu öğrensin. Başbakan derhal kabul etti. Merhum Maliye Vekili Halid Nazmi ile görüştim. Pekâlâ dedi, müfettişleri verdi. Maliye Heyeti Teftişine Reisi bizzat Ticaret Vekâletinin teftişini kendi üzerine aldı. Sayın Emin Kalafat'ı da o zaman bir münakale mübayaalarının tahkiki için Amerika'ya göndermiştik.

BAŞVEKİL ADNAN MENDERES (İstanbul) — Her gün yapılan işler bunlar.

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Bu kürsüden bir suale cevaben dedim ki; «Tahkikatın neticesi kime vâsil olursa olsun eğer mesuliyet varsa adaletin huzuruna gitmek tabiidir.»

BAŞVEKİL ADNAN MENDERES (İstanbul) — Ne kahramanlık... Kaçınca sene?

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Politika adamlarının Amerikan bankalarında paraları olduğu rivayetleri ve iddiaları üzerine de rahmetli Necmeddin Sadak'la konuştum. «Rica ederim, bu işin iç yüzünü araştıralım», dedim. O zaman Vaşington seferimiz rahmetli Hüseyin Ragıp'a bu işin mahiyetini tetkik için talimat verildi. Gelen cevapta: Temas ettiği Amerikan Maliye Nâzırının kendisine; «Maalesef bizim bankalarımızdan mahkeme kararı olmaksızın Hükümetin istediği bu malûmatı almaya imkân yoktur.» demiş. Ben bu kürsüden bu neticeyi umumi efkâr huzurunda anlattım. Bir netice elde edemedik. Hususi bir bilginiz varsa bildirin diye muhalefetteki arkadaşlardan rica ettim. Bir gün Sayın Adnan Menderes'le görüşüyorduk. Menderes suiistimaller üzerine yürüyebilecek bir adamdır. O zaman Ulus'ta; «İçli dışlı» diye fıkralar çıkıyordu. Bana dediler ki; «Faik Ahmed Bey, ben bunların üzerine yürüyecek adamım.» Cevap verdim: «Siz uğraşacaksınız, biz uğraşacağız. Aferistler bir rejimin kanseridirler. Her iktidara musallat olmak isterler. Bunlarla bugün siz, iktidara geldiğimiz zaman da biz mücadele etmeye mecburuz.»

Burada aziz arkadaşlarım; zaman zaman ileri sürülen fikirlerde mutlaka politik bir mâna aranmaması, bilâkis bunların ciddiyetle üzerine eğilmesi lâzımdır.

Bu idarenin faziletinin icabıdır. Bu bir idare temizliğinin yoludur. Matbuat ispat hakkı verilirseymiş şu olurmuş, bu olurmuş... Arkadaşlar ağızların yayını daha insafsızdır, daha gaddardır. (Sağdan, alkışlar)

Aziz arkadaşlarım; bu milletin büyüklüğüne, hizmet aşkıyle meşbu olanlar tam bir demokratik anlayış içinde umumi seçimlerin neticelerini tehlikesiz görmeye kendilerini alıştırıcaklardır. Seçimlerin neticesi üzerinde yer yer itirazlar olmuştur, yer yer itiraz yağmuru altında kalbur tahtasına dönmüştür. (Soldan, gürlütüler)

Bu seçim emniyetini, seçim hürriyetini ve eşitlik şartlarını ihlâl eden vakalar yüzünden olmuştur. Ve bu yüzden derin huzursuzluklar içtinapsız olmuştur. Bunlar bizi huzursuzluğun sebepleri üzerinde durmaya sevk etmelidir.

BAŞVEKİL ADNAN MENDERES (İstanbul) — Açıyoruz tahkikatı.

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Seçimlerin neticesinde muhalefet iktidara gelecektir, diye endişe duymak zihniyetinden tevahuş etmek lâzımgelir. Elbette galibiyet ve mağlûbiyet politikanın mukadderleridir. Mağlûbiyetten korkarak politikanın çok mebzul olan mezarlarına düşmekten çekinmek lâzımdır.

BAŞVEKİL ADNAN MENDERES (İstanbul) — 1946?

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Anlatacağım şimdi... 1946 dediğiniz zaman karşınızdan 1957 nidaları gelmektedir! (Sağdan, bravo, sesleri ve alkışlar, soldan «yalan» sesleri, gürültüler) Nedir bunun mânası? Anlatayım mânası şu... (Soldan, gürültüler ve «yalan» sesleri) Güzel, güzel konuşacağım, mademki açıldı konuşacağız. Başbakanınız açtı.

BAŞVEKİL ADNAN MENDERES (İstanbul) — Yalan söyletmiyeceğiz size, yalan söylüyorsunuz. (Soldan, «yalan» sesleri) (Sağdan, gürültüler).

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Müsaade buyurun, sükûnetle dinleyiniz. (Soldan, «yalan» sesleri, gürültüler)

DAHİLİYE VEKİLİ NAMIK GEDİK (Aydın) — Yalan... 1957 yi konuşamazsın sen. (Soldan şiddetli gürültüler) (Sağdan, hatibin sözünü kesme, sesleri, bağrışmalar)

REİS — Çok rica ederim, sükûneti muhafaza ediniz... (Sağdan, ceza ver, ceza ver, sesleri) (Sağdan,, soldan, şiddetli gürültüler)

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Şimdi Yüksek Seçim Kurulu kanuni vazifesi bakımından itirazları reddetti, bitti. Tamam mı? (Soldan ve sağdan, gürültüler, bağrışmalar)

Bağırmanın arkadaşlar, bağırmanın, dinleyin beni...

Vaktiyle 1946 seçimleri...

DAHİLİYE VEKİLİ NAMIK GEDİK (Aydın) — Sahtekârlık.... (Soldan, namussuzluk, sesleri)

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — 1946 seçimlerinde.... (Soldan, namussuzluk, sesleri, sağdan, soldan şiddetli gürültüler)

Durun anlatayım, müsaade buyurun....

DAHİLİYE VEKİLİ NAMIK GEDİK (Aydın) — 1957 deki bu kadar doğru dürüst hareketimiz hakkında konuşamazsın.

FAİK AHMED BARUTÇU (Trabzon) — Konuşurum. Ve bırakınız ki, neticeyi anlatayım.

(Soldan, Meclisi tiyatro sahnesine çevirdin sesleri, sahte mebus, sahte reisicumhur sesleri.)

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Arkadaşlar, şamatayla dâva halledilemez ve kazanılmaz ki! Fikirle halledilir. Gürültü ile değil, fikirle dâva kazanılır.

BAŞVEKİL ADNAN MENDERES (İstanbul) — Dâva yok. Ne dâvası?

REİS — Rica ederim, devam ediniz. Heyeti umumiyeye hitabediniz.

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — 1946 da yer yer fenalıklar oldu. (Soldan, gürültüler) Müsaade buyurun, efendim, dinleyin. (Gürültüler) Yahu ne söyliyeceğim, dinleyin.

Ama o devir idarecileri bu tatbikattan ders alarak 1946 seçimlerini 1950 ye getiren Seçim Kanununu kabul etti. (Sağdan, bravo sesleri ve alkışlar) Sen tatbikat hakkındaki şikâyetleri dinliyerek, göz önünde bulundurarak, eğer Seçim Kanununun bir taraflı olarak yaralanması neticesinde hissedilen acıları tamir yoluna gitmiyecek olursan bu tatbikatın mânevi taziyekinden sen hiç kimseyi kurtaramazsın. Mânevi mesuliyet şudur:

Arkadaşlar... (Soldan, 1946 nın rey hırsızları sesleri)

Müsaade buyurun. (Soldan, gürültüler)

REİS — Müsaade buyurun, bu şekilde konuşmaya devam edilmez. (Soldan, yalan konuşuyor sesleri) Riyaset vazifesini yapar. Müsaade buyurun olamaz böyle..

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Anlamak istemiyorsunuz; benim dediğim gayet güzeldir. (Sağdan, bravo sesleri, soldan rey hırsızları, sahtekârlar sesleri)

REİS — Cevap vermeyin Faik Bey...

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Benim söylemek istediğimi dinlemek istemiyorsunuz. Bunu iyi neticeye getirmek istiyorum. Seçim Kanununun boşluklarını doldurmanızı istiyeceğim, bırakmıyorsunuz ki... (Sağdan, alkışlar) Arkadaşlar, Seçim Kanununun emniyet ve eşitlik şartlarını ihlâl eden, tatbikata meydan veren son tadilleri dolayısıyla lüzumlu tamirleri yapmıyacak olursanız doğru değildir. (Soldan, 1946 seçimleri sesleri) Seçim emniyeti millî huzurun şartıdır, millî huzurun esasıdır. (Soldan, gürültüler) Yahu ne kadar da fikir kahramanı var... Her kes kahraman kesiliyor, ama gürültüde.

Arkadaşlar, fikirler üzerinde, mevzu üzerinde hassasiyet göstermeli. Ne 1950 ve ne de 1954 seçimleri hiç mesele olmadı. (Soldan; «Yalan söylüyorsun, yalan.» sesleri)

REİS — Faik Ahmed Bey, tekrar rica ediyorum, karşılıklı konuşma olmasın. (Sağdan, gü-rültüler)

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, bu bahsi burada bırakıyorum. Sırası gelince tekrar konuşacağız. Bunun, bu lüzumlu mevzuun üstü örtülemez muhterem arkadaşlar.

Vatanın menfaati rejimlerde milletin beliren gerçek mutabakatı dairesinde dahilî sulhün kurulmasındadır. Bir rejim farz ediniz milleti iki kategoriye ayırmıştır, biri kendi mensuplarıdır, kendi mahlûklarıdır, her türlü menfaatten, her türlü müsadeden onlar istifade eder, (Soldan, şiddetli gürlütüler) Müsaade buyurun, ne diye gocunuyorsunuz, bir rejim farz edin diyorum, ne diye hemen üzerinize alıyorsunuz. (Sağdan, alkışlar), (Soldan, gürlütüler)

REİS — Bırakınız, efendim, hatip devam etsin.

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Kendi mensupları, Devletin istisnai himayesine mazhar olurlar. Berikilerin ise en tabii hakları en iptidai hakları tanınmaz. İkinci derecede vatandaş muamelesine tâbi tutulur. (Soldan, nerede bu rejim, ne demek istiyorsun sesleri, gürlütüler) Geleceğim, geleceğim, bekleyin. Korkulardan masun olmak hürriyetinden mahrum edilirler.

«Vatandaşlar müsavidir, ama bunların bir kısmı diğerlerine nazaran daha çok müsavidir.» Aziz arkadaşlarım bunun âkibeti umumi bedbahtlık olur. Ve bu yol hükümetlerin çürümele-rinin yoludur.

Demokrat Parti maalesef her şeyi totaliter rejimlerin tekniği içinde tekâmül ettirmek görüşü altındadır. (Soldan, yalan, yalan sesleri) Yalan değil, söyleyeceğim. Yerinizden yalan demekle hakikatler yalan olmaz. Memurundan itaat ve inkiyat isteg, profesöründen itaat ve inkiyat ister, matbuatından onu ister, üniversitesinden onu ister, benden onu ister arkadaşlar. (Sağdan, bravo sesleri, şiddetli alkışlar)

SABRİ DİLEK (Trabzon) — Memurları tehdideden sizsiniz.

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Arkadaşlarım; zekâları söndüren, karakterleri bozan, adam yetiştirmiyen haksız ve adaletsiz rejimlerin geri usulleriyle memleketi muasır medeniyet seviyesine yükseltmek imkânsızdır. (Sağdan, bravo sesleri ve şiddetli alkışlar) (Soldan, «Siz yaptınız onu» sesleri)

MEHMET ERDEM (Bilecik) — Tahrik ediyorsun...

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Benden tahrik gelmez, fikirlerim ağır geliyorsa bilmem...

REİS — Rica ederim, hatibin sözünü kesmeyin.

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Aziz arkadaşlarım, bütün partizan esprilerden uzaklaşarak şu radyonun haline bakın... (Soldan, «Ne var radyoda sesleri») Söyliyeceğim, acele etmeyin.

HÜSEYİN BALIK (Ankara) — Hırsızları himaye ettiler.

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Geri rejimlerin metotlarıyla işlemektedir.

NUSRET KİRİŞÇİOĞLU (Sakarya) — Hangi rejimin metotları?..

REİS — Rica ederim, oturduğunuz yerden müdahale etmeyin. İcabederse cevabı verilir.

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Söyliyeceğim şimdi. Sorduklarınızın cevabını alacaksınız.

REİS — Nusret Bey, lütfen hatibi karşılamayın. Devam edin efendim.

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Radyo bir rejim meselesidir. Bir totaliter idarelerin radyo rejimi vardır. Bu rejimde sadece iktidarın övülmeye lâıyk zaferleri söylenir, türküleri yrlanır. Vatandaşa tek taraflı olarak onun zevki ve fikirleri empoze edilir. Muhalefetin ise gaddarlıkları izah olunur.

SEBATİ ATAMAN (Zonguldak) — Totaliter rejimlerde muhalefet yoktur. Ama burada var.

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Burada muhalefet var ama ne şekilde var; haklarına ne dereceye kadar hürmet var? Şimdi bunu göreceksiniz.

Bir de demokratik idarelerin radyo rejimleri vardır. Onun karakteri halk için tarafsız işlemedir. Radyo orada umumun iyilik ve menfaati için işliyen bir hizmet müessesesidir. Onun

için haberleri doğru olarak yayınlamaya dikkat eder. Onun içindir ki, iç politika ile ilgili konularda efkârı bir taraflı yayının tesiri altına almaktan iktinabeder. Dâhilde yalnız halkın zevkini düşünür. Harice milletin sesini aksettirmeyi düşünür. Böyle bir hizmet müessesesidir. Bizim Devlet Radyomuz hangi rejimin sularında seyrediyor? (Sağdan, şiddetli alkışlar)

Aziz arkadaşlarım, seçimler esnasındaki ve seçimlerden sonraki radyo neşriyatını bir düşünün. (Soldan, ne olmuş sesleri) Müsaade buyurun. Muhalefete karşı, yalnız iktidar partisinin kâğıtsız bir organı haline gelmiştir! İşte olan bu! Yalnız sizin fikirlerinizi yayınlar, yalnız iktidarın övülmeye lâyık görülen muvaffakiyetlerini telkin eder. Efkarı bir tek rüyet tarzına göre terbiye etmek gayretindedir. İşte bu.

Aziz arkadaşlarım; Radyo gazetesi, evvelce bir haber müessesesiydi, dış politikada tefsirler yapardı. Öyle oldu ki, iktidar partisinin, dediğim gibi, tam bir organı haline geldi. Politika merkezlerinden hazırlanan, muhalefet partilerine müteveccih hücumlar, orada memurun lisansından dillendirilir. Muhalefetin fikirleri üzerine ise afaroz yağdırılır. Ne istersin, o çaresiz mütevazi memurdan? Ona böyle bir vazife tahmil edilmez.

Muhalefete hücum mu etmek istiyorsun, niçin bir Devlet memuruna söyletirsiniz? Bari çıksın onu yazan veya yazdıran Devlet Vekili söylesin, politikacı söylesin. Bu, o memura da mânevi bir işkencedir.

Aziz arkadaşlar; bu bir taraflı yayınlara ve tecavüzlere cevap veremezsin, mukabele ve cevap hakkın yoktur. Bunlar vatandaş nazarında hürriyetin şuurunu ve rejimin seviyesini düşürür.

Büyük Devlet adamı Churchill; güdümlü radyoları cehennem makinası olarak isimlendirmiştir. Doğrudur, onlar cehennem makinalarıdır. Hiçbir parti Devlet vasıtalarını zaptetmek, eline geçirmek hakkına malik değildir. Ve hiçbir parti Devletin muhteşem tarafsızlık prensibini düşürmek hakkını haiz değildir.

Aziz arkadaşlar; Sayın Devlet Reisi Celâl Bayar bu teşri devresini açarlarken söyledikleri nutukta müreffeh ve kuvvetli bir Türkiye idealinden bahsetmişlerdir. Sayın Bayar'ı dinlerken Fransız Cumhur Başkanlığına seçildiği zaman René Coty'nin söylediklerini hatırlamış-

tım. René Coty : «Selefimin verdiği misal veçhile bütün partizan esprilerden kendimi kurtararak ve bana rey vermemiş olan rakiplerimi dostlarım gibi hürmet içinde arıyarak bütün Fransızların reisi olmayı vazife bileceğim» dedikten sonra şunları ilâve ediyordu : «Kendimi uzaklaştıramıyacağım bir parti vardır. Bu, fikirlerimiz ne olursa olsun hepimizi birleştirmesi lâzımgelen büyük cumhuriyet partisidir. Bu partinin esas kanunu, anayasası, kardeşliktir. Bu kanun, bütün aksiyonlarımızda bizi umumu düşünmek, bahtiyar ve bedbaht umumun talihî üzerine eğilmek için bizi sevki idare eder.»

Aziz arkadaşlarım; fikirlerimiz ne olursa olsun, bizleri de birleştirmesi lâzımgelen büyük bir parti vardır; bu, milletin reyleriyle sahip çıktığı gerçek demokratik rejimin kendisidir. Bizi birleştirecek bu rejimin de esas kanunu hürriyettir, müsavattır ve kardeşliktir. Bu kanun bizi umumun talihini iyileştirmek için rejimin bir an evvel ıslahını yapmaya sevk etmelidir. Ben, Sayın Cumhur Başkanının sözlerine bir ilâve yaparak diyeceğim ki; bu memleket iyi bir idareye, istikrarlı bir idareye eiddî surette muhtaçtır ve lâyıktır. İstikrarlı, iyi bir idare için mehenk, umumun huzuru ve halkının iyi halde olmasıdır. Bir topluluk farz edin, orada vatandaşın siyasi hakları, âmme hakları, insanlık hakları iktidardaki partinin arzusuna göre istediği zaman, istediği şekilde çıkardığı ve çıkaracağı kanunlarla verilip alınması mümkün hibe nevinden bir meta muamelesine tâbi olursa; bir topluluk farz edin, orada Devlet umumun iyiliğini inkişaf ettirmek vazifesini sistemli şekilde inhiraflara uğratar ve orada insanlık vasfının itaat altına alınmak istendiği hissiyatı ruhları kemirmeye başlarsa; bir topluluk farz edin, orada siyasi, iktisadi ve sosyal meseleler huzursuzluk ve ıstırap mevzuu olmak istidadını gösterirse artık orada huzurdan, istikrardan, iyi idareden bahsetmek güç olur. Bir idare iyi midir, kötü müdür, bunu en iyi takdir edecek olan halkın kendisidir. Ve en iyi nizamı onun hürriyet içinde yapılacak seçimlerle kusursuz tecelli ettirilecek iradesiyle, serbest reyleriyle tesisi mümkündür.

Aziz arkadaşlarım, kuvvetli ve müreffeh Türkiye bütün Türklerin idealidir. Bu, demokratik olmayan bir nizam ve şart içinde tahakkuk ettirmeye imkân yoktur. Demokratik olma-

yan nizam içinde ancak bir kısım insanlar hükümran ve mesut olabilirler.

NECDET AZAK (Bursa) — Ama siz istemiyorsunuz.

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Mesut müreffeh olmayı kim istemez?

REİS — Lütfen siz cevap vermeyiniz, devam ediniz.

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Aziz arkadaşlarım, meselelerimiz hudutsuz ıstırap ve adaletsizlikler olarak kalmamalıdır. İktisadi, siyasi zor meselelerimiz vardır. Bu meseleleri teşrih etmek, bunların sureti hallini bulmak lâzımdır. Meselelerin sureti halli, meselelerin üzerine maske atmak değildir.

SOLDAN BİR MEBUS — İftira da değildir; yalan söylemek de değildir.

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Dāvaya ancak diktatörler ihanet ederler. İdeal işte insan müşkülattan yılmaz. Demokrat insan müşkülât önünde ricat etmez. Ricat ederek totaliter metotlara sarılmaz. Totaliter metotların insanları düşüren metotların muvaffakiyet va'di yoktur. (Soldan, alkışlar)

Bir rejim ki, insanı düşüren metotlarla yaşamak ister; bir rejim ki, yırtıcı kuş gibi bir gün o hürriyeti, bir gün bu hürriyeti, bir gün matbuat hürriyetini, bir gün serbest muhalefeti, bir gün serbest üniversiteyi, bir gün memurları, bir gün hocaları, bir gün talebeyi, bir gün onun hürriyetini, bir gün bunun hürriyetini hedef alarak, devamlı yaralama ve yaralanma ile beslenmek ister; bu rejimin yarını yoktur. (Sağdan, bravo sesleri, alkışlar)

Aziz arkadaşlarım; totaliterizm rejimin erkeklğine musallat olan bir musibettir. Bu bir hastalıktır, bu hastalıkla mücadele etmek lâzımdır. Çekinmeden birinci vazifemiz bu hastalıkla mücadele etmektir. Çekinmeden, hususi menfaatlerin mandateri olmak zihniyetiyle mücadele etmektir. Çekinmeden, erkek insanlar olarak, erkek bir demokrasi için, adalet muzaffer oluncaya kadar mücadeledir. (Soldan gürültüler) (Sağdan bravo sesleri ve alkışlar). Muhterem arkadaşlarım, bir nebze de..

SELÂMİ DİNÇER (Sakarya) — Zerre kadar memleket sevgisi yok, sende.

NUSRET KIRIŞCIOĞLU (Sakarya) — Şu anlattığımız rejim nerede, Faik Ahmed Bey?

REİS — Rica ederim, hatibin sözünü kesmeyin.

SELÂMİ DİNÇER (Sakarya) — Memleketle ihtilâl mi istiyorsun? En az konuşması icab eden bir insan varsa o da sensin.

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — En çok konuşacak olan benim. Ben ne küfür vâdisinde konuşmuyorum, ne de..

ENVER KAYA (İstanbul) — Reis Bey, nasıl konuşuyor?

REİS — Riyasetin vazifesine müdahale etmeyin, arkadaş devam etsin.

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Geleceksin buraya, cevap vereceksin. (Soldan, dinliyecek misin o zaman, sesleri) Ben kaçan adam değilim, muhalefetin elini, dilini bağlarsın ve sonra burada kahraman kesilirsin. Karşılıklı konuşmayı bilmek lâzımdır. (Soldan bir ses : Seni yakandan tutup aşağı atmak lâzım) Neyi atıyorsun? Buraya beni millet göndermiştir.

Görüyor musunuz arkadaşlar.. Demek ki bizi buradan atmayı düşünecek kadar ileri zihniyette insanlar vardır.. İşte bununla mücadele etmek vatani vazifemizdir. (Sağdan alkışlar) Bu hastalık tedavi ister, tedavi.. (Sağdan bravo sesleri, alkışlar) Arkadaşlar; bir nebze de bütçenin malî ve iktisadi karakteri üzerinde durmak isterim. (Soldan «Maşallah aklı başına geldi» sesleri)

İHSAN GÜLEZ (Bolu) — Hürriyeti dejenere edenlerin erkeklği nerede, bir de onu söyle sesleri. (Sağdan : Gürültüler)

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — 1958 bütçesinin farikası, bütün müdafaalara ve iddialara rağmen gizlenemiyen farikası, bundan evvelki bütçeler gibi malî ve iktisadi muvazene şartlarını ihtiva etmekten uzaktır. Demokrat Parti iktidarı bir türlü malî bünyede doğruluk ameliyatına cesaret edememiştir. Yüksek malûmunuz, bütçe, bir masraflar yekûnudur, Bu masrafların en iyi masraflar olması esastır. Muhalefette iken Demokrat Partinin savunduğu ekonomik bütçenin bu vasfı Demokrat hükümetler tarafından çabuk unutulmuştur. Muhalefette iken kabinedeki bir Devlet Bakanlığını bile lüzumsuz masraf telâki edecek tenkid edenlerin iktidardaki cömert tutumları ve bir ara İnhisarlar Vekâletinin Maliye Vekâleti ile birleştirilmesi lüzumunu ileri

sürenlerin sonraki cömert ihdasları yalnız iikirlerle fiiller arasındaki tezatları göstermekte kalmaz, bu cömertlikler aynı zamanda sıkı tasarruf tedbirlerine en çok ve şiddetle ihtiyaç hissettiren bir malî durumun diğer bir tâbirle; malî müdafaanın isterlerine nüfuz edilmek istemediğinin delilidir.

Bütçe Encümeninin tutumunu da tenkid edeceğim. Hükümet bir bütçe getirdi. Daha sekiz yüz milyon lira fazla olabileceğini tahmin ediyor, varidatın. Bütçe Encümeninin, Hükümet böyle tahmin ediyor diye, malî emniyet ve kararlılığı olmayan bir bütçenin masraf rakamları üzerinde ve bütçenin gerçek tevazuunu üzerinde lüzumlu titizliği göstermiyerek masraf rakamlarını artırmakta hiçbir kayıt ve endişe takibetmemesini hoş karşılamak mümkün değildir. Mebusların kendi müşteri muhitlerini düşünmeleri her yerde adettir. Fakat encümenin birinci düşüneceği daha ziyade umumi ezen külfetlerdir. Daha ziyade malî emniyet ve istikrardır, paranın istikrarıdır. Bütçenin gerçek tevazudur.

Aziz arkadaşlarımız; malî külfetler ağırdır. Bu külfetlerin ağırlığında içtimai adalet kaidelerine uygun şekilde tevzi edilmemeleri ve para disiplininin kaybolması başlıca sebeplerdir. (Soldan bir mebus — Ahmet Bey, birtek iyi tarafımız yok mu? Bir iyi tarafımızı, söyle.)

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Aziz arkadaşlar; muhalefetin vazifesi medih için malzeme toplamak değildir. Muhalefetin vazifesi tenkid için malzeme toplamaktır. (Sağdan; alkışlar, soldan; gürültüler)

Millî gelirle ferdi gelirlerin artışları abenkli olmadığı takdirde, külfetler sosyal adalet kaidelerine uygun olarak tevzi edilmediği takdirde, para disiplini sağlıyacak muvazeneler kurulmadığı takdirde rakamları mütemadiyen artan bütçelerin ağırlığına tahammül etmek güçtür. Bugün memleket böyle bir külfetin altındadır. Ve asıl, en büyük külfet iktisaden himayeye muhtaç olanların sırtındadır. Memlekette siyasi istikrar kurulmadığı gibi iktisadi hayatta da bir türlü müvazene ve istikrar kurulamamıştır. Memlekette kütleyi ezen bir kriz var. Münhaninin bir tarafında fiyatlar mütemadiyen yukarıya çıkar, diğer tarafında paranın iştirâ gücü hızla aşağı doğru yuvarlanırsa mad-

di hayatın ıstıraplarına tahammül etmek imkânsız olur. Hükümetin vazifesi hayat pahalılığı karşısında tedbirler almaktır. Malî ve iktisadi tedbirler en tabii ve ciddi meşgale olmak gerekir. Halk, edebiyat dinlemez. İstatistik rakamları halkın karnını doyurmaz. 1949 senesinde İstanbul'da bir et buhranı olmuş gibi hikâyeler de karın doyurmaz. (Soldan; yalan mı? sesleri) Aile bütçesine bakar; herkes aile bütçesine.

Aziz arkadaşlarımız, derde, doktorlar tarafından konulan teşhisi hasta sahibinin kabul etmesi lâzımdır. Bu hayat pahalılığı denilen bu musibet enflâsyoneu gidişin içtinabsız neticesidir.

Mendés - France'in son 30 senelik tarihin ve müspet misallerin ışığı altında ekonomi ilminin pratiğini ve bunun Hükümetler tarafından bilinmesinin ve kullanılmasının ehemmiyetini gösteren bir eserini okudum. Birinci umumi harpten sonra teorübel göstermiştir ki, para kararsızlığı devam ettikçe ekonomik hayatın tatmin edici şartlar içinde iyileşmesi imkânsızdır. Enflâsyon ile her şey hâsıl oluyor sanılır. Hayat seviyesi yükseliyor, sanılır. Gerçekte ise içtimai sınıfların menbalarını ve vasıtalarını kurutur. Para kıymetinin kaybolmasının sosyal avakı, iktisadî avakı derin oluyor ve bunu düzeltmek çok güç oluyor. Paranın itibarı birinci meseledir. Ve bunun için de bütçede gerçek tevazun şarttır. Bugünkü bizim umumi şikâyet mevzuu, vaziyetimiz, bir bakıma hazindir, arkadaşlar.

Bugdayımızı Amerika veriyor, peyniri, yağı, yumurtayı, sütü, o veriyor. İlâç paramızı da o veriyor. Dünyanın sonuna kadar hariçten gelen hediyelerle beslenmek mümkün değildir. Halkın bolluğa, umumi iyiliğe kavuşmasının garantilerini tesis lâzımdır. Siyasi sahada, iktisadi sahada, malî sahada bir an evvel tesis etmek lâzımdır. Bilhassa siyasi sahada. Hâdiseler bir noktada size hak vermiştir.

KEMAL SERDAROĞLU (İzmir) — Şükür Allah'a.

SEBATİ ATAMAN (Zonguldak) — Acele etme.

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Evet acele etme, dinle. Siyasi sistem demokratik nizam içinde tanzim ve ıslah edilmedikçe diğer sahalardaki, iktisadi sahadaki, sosyal sahadaki

işlerin düzelmesine imkân yoktur. Demokrat Parti söylemesini güzel bilmıştır. Ama yapmasını bilmemiştir. (Sağdan, şiddetli alkışlar).

Aziz arkadaşlar; iktisadi ve sosyal terakki için her şeyden evvel geminin bordasında mesudane bir nizamın hüküm sürmesi lâzımdır. Geminin bordasında bu nizam mevcut değildir. Nerededir kaptanlar? Geminin müşterileriyle meşgul olmak lâzımdır. Geminin müşterilerinin rahatını, istisnasız bütün müşterilerinin rahatını kaptanlar düşüneceklerdir.

Aziz arkadaşlar! bir memleketi idare etmek için yalnız kanuni hükümet olmak kâfi gelmez. Rejimin moral esaslarına bağlılık şarttır. Memleketi idare etmek; vatandaşlar arasında huzur tesis etmektir, ekonomik hayatta, iktisadi hayatta muvazene kurmaktır; memleket idare etmek, buhranları önlemek sanatıdır. Bütün bu şartları ihtiva etmeyen, bu anlayışta olmıyan bir hükümete vereceğimiz rey, ademiitimat reyidir (Sağdan, sürekli alkışlar, bravo sesleri).

REİS — Nedim Ökmen.

ZİRAAT VEKİLİ NEDİM ÖKMEN (Gaziantep) — Çok muhterem arkadaşlarım; Halk Partisi adına konuşan Faik Ahmed Barutçu'yu dinlediniz. Gönül isterdi ki, iki saate yakın sözlerinde ittibaa şayan akvali hasene bulunsun. Maalesef bu hususta bir cümle göremedim.

Bendeniz huzurunuzda, sözleriyle fiileri arasındaki 180 derecelik ziddiyete işaret için geldim kendilerinin faziletin müdafii olduğu iddiaları ve kendileri Devlet Vekili olduğu zaman bâzı şayiaların hakikata mutabık olup olmadığını tahkik için Maliye Teftiş Heyetinden istifade etmek istediler. Bendeniz o zaman Maliye Teftiş Heyetinde Başmüfettiştim. Sene, 1947 nin sonu ve 1948 in başı. İstanbul'dan çağrıldım. Bizzat kendileriyle odalarında temas ettim. Kendisi merhum Ziraat Vekili Tahsin Çoşkan'dan randevu aldı ve beni gönderdiler. Merhumla konuştum; efendim bize tahkik mevzuu nelere bildirin, dedim. 100 binlerce, milyonlarca tahkik mevzuu var hangisini söyleyeyim, dediler. Böyle olmaz sarih bir şey söyleyin, dedim. Orman Umum Müdüriyle konuştum. Aynı cevabı aldım. O zaman Hükümet değişikliği oldu. Cavid Oral Ziraat Vekâletine geldi. Onunla konuştum. Bakan teftiş ve tahkikin tarafımızdan takdir edilmesini söyledi. İşe giriştik, 2 Maliye ve 2 de Ziraat Vekâleti

müfettişi olmak üzere beş kişilik tahkik heyeti ormanda sekiz ay çalıştık. Bir neticeye vardık :

Netice : İsrâf, lüzumundan fazla israf, gösteriş uğrunda İstanbul - Ankara yolu üzerinde o zamanki rayice göre 17 milyon liralık fuzuli inşaat. Toroslar'da, Karadenizde tek bina dahi yapılmamıştı.

Raporda şayanı tenkid gördüğümüz mevzuları bertafsil izah etikten sonra şöyle bir hükme vardık :

Raporun bu kısmı aynen şöyledir : (Bugünkü mevzuat muvacehesinde bu işleri yapanlar hakkında günah işlemişlerdir, demekten başka elimizden bir şey gelmiyor.

Günahkâr kim diye bir sual açmıştık. Cevabı: Günahkârı Orman Umum Müdürlüğü camiasında aramak günah olur. Çünkü Orman Umum Müdürlüğünün o zamanki ismiyle bağlı olduğu bir Tarım Bakanı vardı. Ve Tarım Bakanının dâhil olduğu bir Bakanlar Kurulu vardı. Binaenaleyh, günahkârı bunlar arasında aramak lâzım, dedim. Raporun başka bir yerinde Çankoru'daki o zamanın rayiciyle takdir edilmiş 630 bin liralık köşkün lüzumsuz inşaatına işaret ederek, bu inşaatı yaptıran insandan bahsetmiştir. (Soldan, kim, isim ver sesleri) Raporadaki cümleyi aynen söylüyorum. «Kendisine sual tevcihine imkân olmıyan makamı işgal eden zat...» Raporumuz Maliye Vekâletine geldi, 15 gün sonra Ankara'ya çağrıldım.

Zamanın Maliye Vekilinin ilk suali «Ne halt ettin, ne yaptın, bu ne biçim rapor?» demek oldu. Ben de kendisine «Ben bir maliye müfettişiyim, gördüğümü yazdım, üst tarafı size ait» dedim. Ne yazık ki, o raporu yazdığım için o zaman bana «küstah» dediler. Raporumuz, Nihat İyriboz Ziraat Vekili oluncaya kadar rafta kaldı, ondan sonra mevkii muameleye kondu. Fazilet havarileri... Kendi telâkkilerine göre bir fazilet ümmunesi... (Soldan, alkışlar)

Tekel İdaresinde bir tahkikat verdiler. O zamanki Tekel Vekili Divanı Âliye sevk edilmişti. Divanı Âliden alınmış bâzı kararlar üzerine Tekel İdaresinde bir tetkik yapmak icabediyordu. Bir heyet marifetiyle tahkikata giriştik. Heyete bendeniz riyaset ediyordum. Sonunda verdiği rapor yine sumenin altında kaldı.

Çünkü orada mahalline masruf olmıyan mamulât tevziyatını ihtiva eden cetvelin başında Riyaseti Cumhuri Köşkü de yazılmıştı. Yine Anka-

ra'ya çağrıldım, zamanın Maliye Vekili tarafından...

FAİK AHMED BARUTÇU (Ankara) — Su-
iistimal buldunuz ve söylediniz mi?

NEDİM ÖKMEN (Devamla) — Siz söyleyin
onu da, Beyefendi.

Milletin 17 milyon lirası heba edilmiştir, Be-
yefendi. Sizin idaresizliğiniz yüzünden...

Tekel raporu da bu şekilde sumenin altında
kaldı ve bana bir sıfat daha izafe edildi.

Nuri Özsan Tekel Bakanı oluncaya kadar bu
dosya mevkii muameleye konmadı.

1949 senesinde Manisa, Balıkesir ve Aydın
Evkaf İdaresine ait bir suiistimal tahkikatı ve-
rildi, tahkikat mevzuu beş milyon lira idi. Bu
mevzuun beş yüz bin liralık kısmını ele aldık.
Tahkikatımızın yirminci günü 211 bin liranın
çalışmış olduğunu, evrakı müsbiteye istinaden
tesbit ettik. Hırsızlar üç kişi idi. Memurun Mu-
hakemat Kanununun verdiği salâhiyete istina-
den bunları tevkif ettirdim. Ondan sonra kıya-
met koptu. Başvekâlet ve ona ittibaen Teftiş
Heyeti Riyasetiyle dört aylık bir muhabere;
Başmüfettiş Nedim Ökmen'in bu üç mimarı tev-
kif salâhiyeti var mı, yok mu? Dört ay bu de-
vam etti. Nihayet, ben tevkif ettim, siz tahliye
edin cevabını verdim, onlar da bizzarure tevkif
kararını tasdik mecburiyetinde kaldı.

Şemi Ergin ve Kurbanoğlu, arkadaşlarım bi-
lirler, Manisa'da iki sivil polislin nezareti altın-
da idim. Başvekâlet adına tahkikat yapan bir
heyetin başkanı ve bir Maliye Başmüfettişi po-
lis takibatından kurtulamıyordu.

İşte Faik Ahmed Beyin bahsettiği devrin
ufak bir bilâncosu. (Soldan, bravo sesleri, şid-
detli ve sürekli alkışlar)

REİS — Hariciye Vekili Fatin Rüstü Zorlu.

**HARİCIYE VEKİLİ FATİN RÜSTÜ ZOR-
LU** (Çanakkale) — (Soldan, alkışlar) Muhterem
arkadaşlarım, Cumhuriyet Halk Partisi Sözcüsü
buraya geldiler, kendilerine göre, kendi tavırla-
rına göre bir bina kurmaya çalıştılar. Bu binaya
da bir temel hazırladılar. Bina hakkında karar ver-
meyi ve bu hususta vicdani hükmü vermeyi Bü-
yük Millet Meclisine bırakıyorum. Fakat temeli-
nin, bilhassa dış siyasetine aidolan kısmına biraz
temas edeceğim. Sayın Faik Ahmed Barutçu ar-
kadamız; (Soldan, «sayını bırak», sesleri) bu-
yurdular ki; Demokrat Parti Hükümetleri birta-

kım emrivaki icraatiyle hareket etmekte imişler;
Meclisin murakabesini ortadan kaldırıyorlarmış;
vesaire. Bu temeli kurduktan sonra üzerinde bi-
nalar yapmaya çalıştılar.

Şimdi arkadaşlar, bakalım bir kere bu temel
mevcut mu? Uzaklara gitmeye lüzum yok. De-
mokrat Partinin son Hükümetinin ne zaman te-
şekkül ettiği malûmunuz. Bu Hükümetin Aralık
ayında programını Yüksek Heyetinize takdim et-
tiği yine malûmunuz. Bu program içinde dış
siyasete ait hususların bulunduğu malûmunuz.
Kendilerinin Bütçe Komisyonunda ve burada
Hariciye Vekâleti bütçesinin heyeti unumiyesi
müzakere edilirken ısrarla durdukları Suriye hâ-
diseleri, Birleşmiş Milletler vaziyetleri, Kıbrıs
meselesi var mı idi, yok mu idi? (Sağdan, vardı
vardı, sesleri) Bu meseleler hakkında görüşüne
tetabuk etmiyen noktai nazarları varsa burada
açıkça söylemek imkânına mâlik mi idiler, değil
mi idiler?

Biraz daha evvele gidiyorum. Geçen sene
Bütçe Encümeninin müzakereleri sırasında ko-
nuşmak imkânına sahip mi idiler, değil mi idiler?
Geçen sene bütçe konuşmaları esnasında bütün
bu meseleler hakkında fikir beyan etmek imkânı-
na malik mi idiler, değil mi idiler? Biraz daha
evvele, 24 Aralık 1956 tarihine gidiyorum,
orada Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin Kıb-
rıs meselesi hakkında değişmemiş olan noktai
nazarını açıkça Umumi Heyette müzakere ze-
mini olarak arz etmiş bulunuyorduk. O zaman
acaba ne şekilde hareket ettiler? Fikirlerini
beyan etmek imkânına malik miydiler, değil
miydiler? Öyle olduğu halde bugün kendisi
buraya gelir de; «Bu hakikatı ifade ediyorum
ki,» diyerek nasıl karşımıza çıkar, Büyük Mec-
lisin karşısına çıkar da biz her şeyden bihabe-
riz, emrivakilerle karşılaşılıyor, diyebilir. Ve
buna nasıl vicdani razı olabilir? (Soldan, vicdan
yok, sesleri)

Sayın arkadaşlarım, kendileri yine geldiler,
şunu söylediler. Dediler ki; «NATO kararları
alındı, bizim hiçbir şeyden haberimiz olmadı. Her-
kes memleketine döner - dönmez derhal Meclise
gitti, bu hususta müzakereler açtılar.»

Sevgili arkadaşlar; Hükümet programının
ilânından iki, iki buçuk hafta sonra Demokrat
Parti Hükümeti Paris'te NATO toplantısına git-
ti. Kendileri dış politikada iddialı bir parti ola-
rak o zaman gideceğimizi bilmiyorlar mıdi? Yok-

sa bu mesele o kadar az mı ehemmiyetli idi? Neden çıkıp burada konuşmadılar da. (Sağdan, gü-rültüler) Ondan sonra geldiler, NATO toplantı-sını her Hükümet, Parlamentosuna götürdü, bu-rada sözcüler konuştu ve Dulles beyanatta bulun-du, dediler.

İngiliz Hariciye Vekilinin 10 gün evvelin-den tesbit edilmiş, harici meseleler hakkında ko-nuşması vardı. Beş dakika konuştu indi. Acaba NATO kararlarında mütemadiyen üstünde dur-dukları ne var? Burada kendilerine istediğiniz gi-bi konuşun, dedik. Ne konuştular? Dediler ki; Hükümetle mutabıkız. O halde bu ithama sebep ne? Bu kadar mizansene, bu kadar tiyatrovare jeste sebep ne? Sebep yok. Kendileri doğru ola-rak bir şey söylediler. Dediler ki; «Elbette mu-halefetin vazifesi tenkid etmek için silâh hazırla-maktır.» Ancak bu mantıkla hareket ettikleri takdirde burada bu gibi sözleri söyleyebilirler. Ama bizim vaziyetimiz bunları ancak tiyatrovare jestler olarak tavsif etmekten başka bir şey olamaz. Kendileri geldiler, buyurdular ki; Çöreil şunu demiş, bunu demiş. Çöreil bunu dediği za-man Hükümette değildi. Muhalefette idi. Hükü-mete geldiği zaman tatbikatını, Yalta Konferan-sı neticelerini, değil kendi Meclis ve Kabinesine, 2 - 3 arkadaşından başka hiçbir kimseye bildir-memişti. Bu hakikatler ancak 7 sene sonra or-taya çıkmıştır. Yalnız şunu söyleyeyim: Bizim Sayın İnönü'müz Kahire görüşmelerini, Kıbrıs'ta ve sair yerlerde yaptıkları muhtelif görüşme-lerinin açıklanmasına biz hâlâ Türk vatanının menafii bakımından müsaade etmemekteyiz.

Politikada tatbikat başkadır, prensip karar-ları başkadır. Eğer kendileri bu açıklamaları yalnız Meclis huzurunda yapalım diyorsa o iddiaları da ancak mesul insanlar olarak mes-ul B. M. Meclisinin sem'i itibara almasına im-kân yoktur, bu ancak istihfaf ile karşılanır.

Sevgili arkadaşlarım; kendilerine, dış poli-tikayı alâkadar etmemekle beraber, belki kendi-leri de bilmiyor ve belki de biliyorlar ama bil-memezlikten geliyorlar, Amerika'daki paralar meselesini anlatayım.

Biliyorsunuz Marshal Plânı mevkii tatbika konulduğu zaman Amerika tediye muvazenesin-deki dolâr açıklarını kapatmak için muhtelif memleketlere paralar veriyordu. Bu paraları verirken, o zaman bir harb sonrası olduğuna göre, Amerika emin bir memleket olarak gö-

züküttüğü için birçok sermayelerin oraya kaçarak temerküz ettiği nazarı dikkate alındı. Sayın Faik Ahmed Barutçu'nun da dediği gibi Ame-rika Hükümeti bunu bildiği için - bilmez gözü-kür ama yine de bilirler - yardım isteyen hü-kümetleri Amerika Hükümeti ikaz etti ve sizin paranız var, onunla açığınızı kapatın, dedi.

TURHAN FEYZİOĞLU (Sivas) — Bunu sen mi söylüyorsun?

HARİCİYE VEKİLİ FATİN RÜŞTÜ ZOR-LU (Devamla) — Ben söylüyorum.

NEVZAT ARMAN (Adana) — Paran ne-rede?

HARİCİYE VEKİLİ FATİN RÜŞTÜ ZOR-LU (Devamla) — Benim cebimde, kasamda ve her yerde. Benim de babamın da dedemin de nesi var hepsi meydanda. Sende çık aynı şekilde konuşabil. Bunu İnönü de bilir, şimdi gülmesin.

Sayın arkadaşlarım, geldiler bizi de ikaz et-tiler. Fakat o zaman muhalefet çıkmış olduğu için bu mevzuu tahkik ve tetkik bir ehemmiyet arz ediyordu. Acaba kimin parası var, hangi hükümet adamının parası var ve nerede? Bu-nun tesbiti güç. Telgraf yazıldı. O telgrafa o cevap verileceği zaten malûm idi. Fakat bu-rada bu kürsüde ancak hakikatlar ifade edil-melidir. Tezvirat, dedikodu, iftira ve Türk mil-letin ahlâkını bozacak yollarda gitmek vata-na hiyanettir. (Soldan, şiddetli ve sürekli alkış-lar ve bravo sesleri).

Şimdi size arz edeyim :

Bu vaziyet nedir? Bu vaziyet o zaman Halk Partisi büyüklerinin suiistimali değildi. Oraya sakladıkları para değildi. Beyhude telâş ediyor-lardı. Bu paralar olsa olsa o zamanki Halk Par-tisi hükümetlerinin beceriksizliğini gösteren bir emareden başka bir şey değildi. Çünkü Türk milletinin birçok ihtiyaçları dururken birta-kım peşin paraları, avansları, üç dört sene sonra alınabilecek mallar için oradaki bankalara gay-rikabilirücu akreditifler açarak yatırılan mik-tarlar 20 milyonu aşyordu. Bu o zamanki hü-kümetlerin suiistimali değil bir beceriksizliği-nin eseridir. Ancak devlet işleriyle şahsi dedi-kodu nispetinde alâkadar oldukları için bunu da söylemeyi lüzumlu gördüm. (Soldan alkışlar).

REİS — Maliye Vekili Hasan Polatkan'a söz veriyorum, buyurun.

MALİYE VEKİLİ HASAN POLATKAN (Eskişehir) — Pek muhterem arkadaşlarım,

1958 bütçeleri iki aya yakın bir zaman Bütçe Encümeninde, on günden beri de Yüksek Heyetinizde devam eden geceli gündüzlü bir çalışmadan sonra reylerinize arz ediliyor.

Yapılan tetkiklerin derinliğini ve genişliğini ve nerelere kadar, nasıl bir titizlik ve itina ile götürüldüğünü, her gelir ve masraf kalemi üzerinde ayrı ayrı, hattâ bazan saatlerce nasıl durulduğunu pek iyi biliyoruz.

Bütün bu mesainin neticesi olarak 1958 bütçelerinin, aziz milletimizin ihtiyaçlarına, memleketimizin iktisadi ve malî şartlarına en uygun bir şekil aldığına haklı olarak inanıyoruz.

Arkadaşlar, bütçe müzakerelerinin ve bu müzakereler dolayısıyla yapılan tenkidlerin, tek gayesi vatan ve millete hizmet olan her Hükümet için hususi bir ehemmiyet taşıması lâzımgeldiği aşikârdır; parti ve Hükümet programlarının tesbit ettiği unumi iktisadi ve malî politika içerisinde, memleketine ve milletine en verimli şekilde hizmet azim ve kararı ile çalışan Hükümetler için bütçe müzakere ve tenkidlerinin ışıklı yollar açtığı, onların çalışma şevklerini takviye ettiği ve etmesi gerektiği elbette ki bir hakikattir.

Geçmiş yıla ait icraatın, objektif, kadirşinas ve liyakatli bir Meclis huzurunda gözden geçirilmesi, muhasebesinin yapılması, bizzat bu icraatı yapan ve bundan mesul olan vazifelilere inşirah ve müzakereleri dikkatle takibeden halka itminan verir. Bununla da kalmaz :

Memleket mesele ve dâvalarının, çetin fikir münakaşa ve hattâ mücadelelerinin süzgecinden geçirilmesi, Hükümetlerin hareket tarzlarına istikametler tâyin eder. Bir millet hayatının ve icraatın karşılıklarına çıkaracağı çeşitli müşküller ve hattâ imkânsızlıklarla mücadelede onların azim ve imanlarını zindeleştirir. Nasıl bütçeler, bir memleket iktisadiyatının seyri, iş başında bulunan Hükümetlerin zihniyet ve iş tutumu, memleketin erişmiş bulunduğu refah ve medeniyet seviyesi ve bu seviyeden hangi medeni seviyelere doğru yükselmekte olduğu bakımlarından mânalar taşırsa, bütçe müzakereleri de bizzat bu mânaları geliştirme bakımından hususi ehemmiyet taşır.

Âmme hizmetlerinin ifası, memleketin refah, huzur ve saadetinin temin ve idamesi ve beka şartlarının târsini ve bir kelime ile millet ola-

rak yaşayabilmek için ifası lâzımgelen bütün hizmetlerin noksansız ve en iyi bir şekilde görülmesi vazifesiyle mükellef olan Hükümetlerin çalışma ve muvaffak olma gayretlerine bütçe müzakerelerinin birinci derecede müessir bulunduğu şüphesizdir.

Bütün bu hakikatler ortada iken, müzakere ve münakaşaları bu gayeye tevcih etmek bütün partilerin, bütün mebusların, hepimizin vazifesi olarak ifası milletçe beklenen bir hizmet iken, üzülmeye kayıt ve işaret etmeye mecburuz ki, Halk Partisi, bütçe müzakerelerinin bu şekilde cereyan etmemesi için elinden gelen her şeyi yapmıştır. (Soldan, bravo sesleri ve alkışlar) İktidar partisi mebuslarının ve Hükümetimizin her uzvunun fasilasız ve azimli gayretlerine rağmen Halk Partisi Meclis Grubunun idarecileri ve bir kısım mebusları bu hizmeti yanlış, tek, muayyen ve suni bir mihver etrafında toplama-ya çalışmışlardır. Bu mihver, hepinizin müşahede ettiğiniz gibi, milletin iradesiyle değil, her ne pahasına ve hangi yollarla olursa olsun, iktidara gelebilmek için rejim buhranı kılığında sokulmuş bir taktikten başka bir şey değildir. (Soldan, bravo sesleri, alkışlar)

Bu kürsüden saatler ve saatlerce izaha çalıştık, iktidara geldiğimiz zaman bu memleketin hangi iktisadi ve malî seviyelerde bulunduğundan başlayarak yedi - sekiz yıl zarfında sarf edilen emek ve paraları, elde edilen ve elde edilmek üzere olan neticeleri, rakam, eser, hizmet, istihsal ve gelir olarak, teker teker ve tekrar tekrar anlattık. Muhalefetin anlamamakta ısrar ettiği hususları, yılmadan ve usanmadan, defalarca kürsüye çıkarak izah ettik. Mebus olarak, Vekil olarak bütün arkadaşlarımız, aynı gayret içerisinde konuşular. İspat ettiler. Her şeyi gayrikabili inkâr maddi varlıklar halinde gözler önüne serdiler. Fakat muhalefete tesir bakımından alınan netice sıfırdır. Zira, muhalefete karşı ispat etmeniz mümkündür, fakat muhalefeti ikna etmeniz asla mümkün değildir. Çünkü muhalefetin düşünceleri 1950 de, iktidardan ayrıldıkları gün ileri sürdükleri düşüncelerdir. Ne bütçe, ne haricî politika, ne de rejim dâvalarında bugünün realitelerine uygun yeni hiçbir fikir ve zihniyete iltifat etmemişler, sadece 1950 de iktidardan düştükleri gün alelacele açtıkları ve bugüne kadar devam ettirdikleri soğuk harbi muhalefete yapacakları si-

yasi mücadelesinin temeli olarak kabul etmişlerdir. Kullandıkları taktik aynen geçen senelerde olduğu gibidir.

İktidardan ayrıldıkları günden beri memlekette apaçık görülen müspet bir bünye istihalesinin ve bu istihaleyi tahakkuk ettirmekte olan geniş bir iktisadi kalkınmanın mevcudiyetini inkâr ve sadece bu ekonomik gelişmenin son derece tabii olan ârızı ve küçük müşküllerini, yüzlerce defa büyüterek gözler önüne sermek ve böylece memleketi malî ve iktisadi bir perişanlık içinde göstererek işi rejim buhranına getirip dayatmak...

Bu taktikleri, biliyorsunuz, çok eskidir. İktidara gelişimizden takriben bir ay sonra 1950 Haziranında başlamıştır. 29 Haziran 1950 de toplanan Halk Partisi Kurultayında, Demokrat iktidarı tamamlanmış bir iktidar olduğundan, muhalefetten bir yolunu bulup kurtulmak istendiğinden bahsedilmiştir. 1950 Ağustosunda belediye seçimleri vesilesiyle, iki, üç aylık olan iktidarımızı bir haksızlık ve kanunsuzluk rejimi olarak tavsif ve ilân etmişlerdir. Kore'ye asker göndermemizden tutunuz da en tabii Hükümet ieraatına kadar, rejim buhranına bağlanmayan hemen hiçbir hareket ve ieraatımız olmamıştır.

1958 bütçesini tenkid eden bir kısım Halk Partisi sözcüleri yine böyle bir yol takibetmişlerdir. Memlekette tahakkuk ettirilen iktisadi kalkınmayı, bütün muvaffakiyetli eserleri, katedilen büyük mesafeyi, içinde yaşamamış olanları hayretten donduracak bir âzamet taşıyan müspet neticeleriyle birlikte en insafsız bir tarzda ret ve inkâr ederek Türk ekonomisini yalnız ve yalnız birtakım ârizalardan, hem de tabii ve zaruriliğine her iktisat kitabında rastlanan ârizalardan ibaret bir tablo halinde Türk Milletinin önüne sermek istemişler ve bütün bunları vahim birer hastalık olarak tavsif etmişler ve neticeyi getirip yine rejim buhranına bağlamışlardır. Bu tutumda, yani her şeyi inkâr, her şeyi kötüleme yolunda, en küçük fırsatı dahi kaçırmak istememişlerdir. Bizler, yani Demokrat Parti Meclis Grubu âzaları ve Hükümetiniz bütün bu iddiaları teker, teker, delillerle cevaplandırdık, her şeyi gözler önüne serdik. Bu hakikatleri hazmedemiyen, aynı zamanda delilleri de çürüteniyen muhalefet, artık nezaket ve Büyük Meclis kürsüsüne karşı duyma-

ları en tabii ve zaruri bir şey olan saygı hissini de bir tarafa bırakarak, yalnız ve yalnız hakikatlerin görüşülüp müzakere edilmesi lâzımgelen bu kürsüyü bir parti propagandası taşı haline getirmeye, vereceğiniz bütün izahatı, göstereceğiniz bütün delilleri nâlayık bir gürültü-tufanı içersinde boğmaya çalışmışlardır. Bilemeyiz, eserlerin ve neticelerin ortada olduğunu neden düşünmezler, neden böyle bir boş ve beyhude gayret içerisinde çırpıp dururlar?

Hakikat şudur ki : 1958 bütçe müzakereleri iki vakıyı bir kere daha bütün açıklığıyla gözlerimizin önüne koymuştur.

Birincisi: Memleketimizin nasıl parlak bir istikbale ve ne kadar süratle ilerlediğidir.

İkincisi ise, bütün hüsnüniyet azmimize rağmen muhalefetin, her şeyi kötülemek, her şeyi inkâr etmek ve bu yoldan bir an evvel iktidara gelmek gibi boş ve kötü bir hevesi bir türlü ve hâlâ terkedememiş olmasıdır.

Muhterem arkadaşlar. Halk Partisi her şeyi inkâr ve bütçe müzakerelerini bir propagandada vesilesi, Meclisi ve bu muhterem kürsüyü iptidai, geri, yıkıcı bir mücadelesinin yeri ve sahası haline getirmiştir. Bundan duyduğumuz üzüntü ne olursa olsun, elbette ki, biz, bu memleketi yepyeni bir hayata kavuşturmak için sarf ettiğimiz ve huzurunuzda nereden başlayıp nereye geldiğimizi ve nereye varacağımızı etrafiyle izah etmediğimiz gayretlere tereddütsüz ve duraklamadan devam edeceğiz.

Bütçe politikamız, yine vatandaşlarımıza yeni iş ve refah ufukları açmak, yine gelecek yıllara ait bütçe imkânlarını geliştirmek, yalnız halkın huzur ve rahatı, içtimai seviyesinin yükseltilmesi bakımından değil, aynı zamanda iktisadi inkişaf ve medeniyet yolunda ilerleme bakımından da büyük bir müessir olan âmme hizmetlerini inkişaf ettirmek ve nihayet yine millî ekonomimizi yeni envenstismanlarla takviye suretiyle, istihlal ve millî gelirimizi artırmak politikası olarak devam edecektir.

Memleketi uzun yıllar seçime dayanmadan tahakküm altında idare edenlerin 1946 seçimlerini dünyada emsali görülmemiş bir tarz ve şekilde yapmış olanların, şimdi, tamamiyle tecevüzkâr ve baskıları altında cereyan eden 1957 seçimlerine dil uzattıklarını ve memlekette bir tethiş ve tehdit havası devam ettirmek kararında olduklarını bütçe müzakereleri münasebe-

tiyle bir kere daha müşahede etmiş bulunuyoruz. Rejim buhranı bahane ve nikabı altında devam ettirilmek istenilen tehdit ve tethiş havasına, haber verelim ki, behemchal ve katî olarak son vereceğiz. Bu, böyle devam edemez ve etmiyecektir. 1957 seçimlerine gelince; mebus seçilmeden Devlet başına gelenlerin, sakanmadan ve gekinmeden 1957 seçimlerinden bahsedebilmelerini akıllara durgunluk veren bir eürret telâkki etmekteyiz. (Soldan, alkışlar) 1957 seçimleri Halk Partisinin tehditleri ve yarattıkları tethiş havası içinde cereyan ettiği cümlelerin malûmudur. (Soldan alkışlar)

1957 seçimleri hakikatlerinin resmen de tesbiti eihetini tahakkuk ettireceğiz.

Anlaşıyor ki, dış politikamızı, rejimimizi, iktisadi kalkınmamızı, içtimai ve kültürel gelişmelerimizi, bir kelime ile milli beka ve ikbalimizi teminat altına alabilmek için türlü istikametlerden gelen yıkıcı faaliyetlerle mücadele mecburiyeti karşısında bulunmaktayız. (Soldan, şiddetli ve sürekli alkışlar) Bu mücadeleyi de kısa bir zamanda muvaffakiyetle zafere ulaştıracağımızdan Aziz Türk Milleti tamamiyle emin olabilir. (Soldan, bravo sesleri, sürekli ve şiddetli alkışlar)

REİS — Emin Kalafat, Devlet Vekili. (Alkışlar arasında kürsüye geldi)

DEVLET VEKİLİ EMİN KALAFAT (Çanakkale) — Çok muhterem arkadaşlarım, kıymetli arkadaşlarım, Nedim Ökmen, Fatim Rüşti ve Polatkan'ın konuşmalarından sonra huzurunuzda çıkıp birkaç söz söylemem lüzumunu Halk Partisinin fazilet müdafiliğini yapan Barutçu'nun konuşması ilham etti. (Soldan, bravo sesleri) Kendilerinin Devlet Vekili ve Başvekil Yardımcısı oldukları sırada kulaklara gelen dedikoduları tahkik ettirmek için zamanın Başvekil nezdinde yaptıkları teşebbüs neticesinde teşkil ettikleri birtakım tahkik heyetlerinden bahsettiler. Hepinizin malûmunuzdur ki, her vekâletin ayrı ayrı teftiş heyetleri bulunmaktadır. Vazifeyi devir aldığımız günden beri bugüne kadar birçok hâdiselerin alâkalı vekâletin teftiş heyeti tarafından tahkik edilmesi gayet tabii idi ve buna benzer birçok tetkik ve tahkikler devam edip gelmektedir. Yalnız kendilerine bir sual sormak lüzumunu hissettim. Hakikaten neticeleri itibariyle Devlet Hazinesinden bir miktar paramın çeşitli suiisti-

mal şekilleriyle kaybolması veya çalınmasına müncer olan bir suçun tahkik ettirilmesini kendileri için bir fazilet nümunesi olarak ileri süren muhterem arkadaşlarımız milletin en büyük kıymetli varlığı olan reylerinin sandıklardan çalınması suçunu tahkik ettirerek bir fazilet nümunesi göstermeye neden lüzum hissetmemişlerdir? (Soldan, şiddetli ve sürekli alkışlar, bravo sesleri)

Fakat bir küçük teselliye kapılmak istedim. Demin konuşulurken Sayın İnönü'nün tebesümünü üzüntü ile seyrediyordum. Hatırlama şairin şu beyti geldi :

«Safayı ruhuma bir emri girye taridir.

Gülümsüyorsam emin ol ki, ıstıraridir.»

REİS — Demokrat Parti Meclis Grubu adına söz alan Grup Reisi Halûk Şaman'a söz veriyorum.

AGÂH EROZAN (Bursa) — Reis Bey, söz istedim.

REİS — Müzakere açmıyoruz.

AGÂH EROZAN (Bursa) — Müzakere değil. Hakaret vardır. Söz istiyorum.

D. P. MECLİS GRUPU ADINA HALÛK ŞAMAN (Bursa) — Muhterem arkadaşlarım, 1958 malî yılı bütçesi hakkında reylerimizi kullanma sırası gelmiş bulunuyor. Bu husustaki kanaatimizi belirtmeden önce Yüksek Mecliste geceli gündüzlü, cereyan eden çetin müzakerelerin, Hükümet tarafından verilen izahatın ve muhalefetçe ileri sürülen tenkidlerin milletvekillerimizde ve umumi efkârda bıraktığı intibai ifade etmek isterim.

Hükümetimizin, büyük küçük bütün çalışma sahalarını rakamlar ve realiteler halinde ortaya koyan, gönüllere ferahlık ve istikbale tam bir itminan veren bütçe nutkunu ve ayrıca bu nutkun ihtiva ettiği izahatı ikmal eden geniş bilgileri ve müdellel cevapları büyük bir memnuniyet içinde dinlemiş bulunuyoruz.

Değerli arkadaşlarım, aziz memleketimiz büyük bir hayatiyet içinde, bu hayatiyete tamamen yaraşan bir iktisadi istihale geçirmektedir. Bu istihale, iktisaden geri kalmış bir memleket halinden kurtulup ileri, mesut ve müreffef bir memleket haline kavuşma mücadelesidir. Bütün milletçe giriştiğimiz bu mücadeleyi Başvekilimiz ve Maliye Vekilimiz, bir beka mücadelesi şeklinde tavsif etmişlerdir. Bu kısa fakat son derece de mânalı ifa-

de tamamen yerindedir. Zira asırlarca süren iktisadi gerilik ve bunun sebebiyet verdiği siyasi ve içtimai muhataralar, bu çalışmalar sayesinde zail olacak ve Türk Milletinin refahı, Türk vatanının masuniyeti, bir kelime ile Türk nesillerinin istikbali bu gayretlerle teminat altına alınabilecektir. (Soldan, alkışlar)

Türk Milleti, ananevi mücadele azmine, hayatiyetine ve yanılmaz sağ duyusuna, bu topyekûn kalkınma hamlesi ile yeni ve muazzam bir örnek vermektedir. Muhalefetin, yapılan işlerde ve kullanılan usullerde hatalar aramak, aksaklıklar göstermek, birtakım intıbaksızlıklar üzerinde haksızca, insafsızca durmak yolundaki menfi gayretlerine günlerce şahid olduk. Bâzı maddelerin vakit vakit beliren kıfiyetsizliği gibi, millî ve muazzam bir dâva muvacehesinde, son derecede tâli ve gayet kolayca izah ve reddü cerh edilebilecek itirazları, mücerret propaganda maksadiyle ileri sürülüş olan mütalâaları, lâyük oldukları cevabı almış ve bütün bu menfi gayretler, iktidarımız tarafından meydana getirilen ve yalçın kayalar halinde önlerine dikilen muazzam eserlerin hattâ eteklerine kadar varamadan hüsrân içinde geri dönmüştür. (Soldan, alkışlar).

Aziz arkadaşlarımız, bu bütçe müzakereleri sırasında bir kere daha şahid olduk ki muhalefet, son seçimlerde tatbik ettiği demokrasi tarihine hicap verecek mücadele metodunu seçimlerden sonra bu mukaddes sakafın altına nakletmek gibi karanlık bir yoldadır. Bu metod iktidarın cesaret ve metanetle müdafaa etmekte olduğu memleketin en aziz ve mukaddes varlıklarını, en mübarek ve ulvi müesseselerini yalan, iftira, inkâr gibi vasıtalarla tahribetmek metodudur. Bu metodun yeni bir tatbikatına birkaç dakika evvel burada şahid olduk. 1946 faciasının kahramanlarından biri (Sağdan, 1957 sesleri) burada milletin iradesini tecelli ettiren 1957 seçimlerini itham etmek cür'et ve cesaretinde bulundu. Acaba dünya siyasi tarihinde bu siyasi yüzüzlüğün bir misaline daha tesadüf etmek mümkün müdür? (Soldan alkışlar). Faik Ahmed Barutçu, bu kürsüden 1946 faciasının müdafiliğini yapmak gibi hiç te şerefli olmıyan bir vazifeyi üzerine alan insan, bize burada demokratik fazilet dersi vermeye yelteniyor. Kaderin şu cilvesine bakın...

1946 seçimleri milletin hâfızasına ve millî şuura hakkedilmiş bir facia olarak kalacaktır. (Sağdan, «1957, 1957» sesleri)

1957, 1957 diye bağırmanın. Bunu size öğretmişler. Ama millet 1946 yı da 1957 yi de biliyor, otomatlar gibi haykırıyorsunuz oradan. Biz, 1946 faciası içinden çıkıp buralara geldik. Hiçbir zaman, hiç kimsenin 1957 seçimlerinin 1946 ile mukayese etmeye hakkı olmaması lâzımgelir. Faik Ahmed Barutçu 1957 seçimlerinin kendi yapmış oldukları itirazla delik deşik olduğunu iddia etmek cüretinde bulunuyor. 1957 seçimlerinin neticesi millet iradesinin bir sembolü halinde dimdik ayaktadır. (Soldan, «bravo» sesleri, sürekli ve şiddetli alkışlar.)

Delik deşik olan onların haysiyetidir. Onların haysiyetini bu millet bir ikinci defa delik deşik etmiştir. (Sağdan, şiddetli gürültüler, ayağa kalkmalar, haysiyetsiz sensin sesleri).

REİS — Devam buyurun efendim.

HALÜK ŞAMAN (Devamla) — Arkadaşlarımız, muhalefetin tek maddeli programı bugün artık bütün çıplaklığı ile ortadadır. Her ne bahasına olursa olsun iktidarı yıkmak...

1950 den beri meşru iktidara karşı açmış oldukları soguk harbi, bugün de bütün şiddetiyle devam ettirmeye kararlı oldukları hakikatı ile karşı karşıya bulunuyoruz. Biz, bize karşı değil demokratik bünyemize, eserlerimize ve memlekete karşı açılmış olan ve devam ettirilme istenen bu soguk harbi, mutlaka ve katî şekilde tenkil etmeye kararlı bulunmaktayız. Meclis kürsüsünü bu soguk harbin bir merkezi ve karar-gâh haline sokmak ve üçüncü defa milletimizin katıksız iradesi ile vazife başında bulunan iktidarımızı gayrimeşru vasıta ve yollarla yıkmak istikametindeki meşum hareketler, grubumuzu bölünmez bir kütle halinde karşılarında bulacaklardır. Bu azimli kararımızdan soguk harbin idarecilerini ciddi bir şekilde son defa haberdar etmek ve girdikleri çıkmaz yoldan, kullandıkları tarip vasıtalarından vazgeçmeleri lüzumunu kendilerine son bir defa hatırlatmak zarureti duymaktayız.

Şurası bilinmelidir ki; muhafaza ve müdafaa bize emanet edilen millî iradenin tahribedilmesine ve harabelerinin üzerinde baykuşlar ötmesine asla müsaade etmiyeceğiz. (Soldan, bravo sesleri, alkışlar, ihtiyar baykuşlar sesleri)

Muhterem arkadaşlarım; Demokrat Parti Grubu 1958 mali yılı bütçesine tam bir itminan içinde müspet rey verecektir. Bunu Yüksek Meclise arz ederken, memleketimize verimli, mütevazın ve metin bir bütçe daha hazırlanmış olan Hükümetimizi ve bunu geceli gündüzlü çalışmalarlarıyla tetkik eden Bütçe Encümenimizi tebrik eder, yeni bütçe yılının memleketimize yeni başarılar getirmesini temenni ederim. (Soldan, şiddetli ve sürekli alkışlar, bravo, ya-şa sesleri)

REİS — Konuşmalar bitti. Şimdi muhterem Faik Ahmed Barutçu arkadaşımız kürsüye gelip söze başladığı zaman bâzı mevzular üzerinde bilinen şekilde konuşmaya devam ederken, bunlardan birisi de Riyasetin göreceği vazifeye tevcih edildi.

Arkadaşlar, 1950 den bu yana devam eden Meclis müzakerelerinin zaııtları herkesin elinde ve milletin tetkiki altındadır. Riyaset her şeyin üstünde, kendisinin mukaddes vazifesini görmesi için hiçbir ikaza, hattâ Faik Ahmed Barutçu arkadaşımızın biraz da dolaşık yollardan ağır konuşmasına rağmen, sizlerin büyük itimadınızı ve mukaddes millî mâbedin kudsiyetini tamamiyle ve büyük hassasiyetle muhafaza etmek için âzami dikkati sarf etmiş ve daima bu dikkati sarf edecektir. (Soldan, bravo sesleri ve alkışlar)

Faik Ahmed Barutçu arkadaşımız, vakit vakit güzel nazariyeleriyle tavsiye yoluna gider. Ben de kendisine Riyaset Divanı olarak, Meclis Reisiniz olarak şu tavsiyede bulunuyorum : Bu tavsiyeleri, daima ve daima Riyasetin otoritesini zarfa uğratmaya çalışan, Meclis müzakerelerini devamlı olarak ihlâl eden ve şu şerefli ve mukaddes millî mâbedin kürsüsüne uygun olmıyan hareketleri yapan ve yapmakta devam eden arkadaşlarına yapsın. (Soldan, bravo sesleri, alkışlar)

Şimdi kanun lâyihasını açık reylerinize arz etmeden, oy vermeye hangi dairei intihabiyeden başlayacağımızı tesbit için kur'a çekeceğim : Trabzon.

Trabzon seçim çevresinden itibaren lûtfen reylerinizi kullanınız.

(Reyler toplandı.)

REİS — Efendim, reylerini kullanmıyan arkadaşlar varsa, lûtfen kullansınlar.

Rey toplama muamelesi bitmiştir.

Reylerin neticesini arz ediyorum :

1958 malî yılı Muvazeneî Umumiye kanunu lâyihasına rey veren arkadaşların sayısı (575) tir. (408) kabul, (Soldan, bravo sesleri, alkışlar) (167) ret. Nisap vardır, muamele tamamdır. Lâyiha kanuniyet kesbetmiştir.

Söz Başvekilindir.

(Başvekil Adnan Menderes şiddetli ve sürekli bravo sesleri ve alkışlar arasında kürsüye geldi.)

BAŞVEKİL ADNAN MENDERES (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım; uzun zamandır devam eden bütçe müzakereleri sonunda Yüksek Meclisin büyük bir ekseriyetle Hükümete itimat reyi vermiş olmasını derin bir minnet ve şükranla karşılamaktayım. Bu müzakerelerden Hükümet olarak tenvir edilmiş, irşadedilmiş ve çok daha kuvvet kazanmış olarak çıkmakta olduğumuzu ifade etmekten de ayrıca büyük bir bahtiyarlık duymaktayım. (Soldan, bravo sesleri, alkışlar)

Muhterem arkadaşlar; bir siyasi maksada mâtuf olmaksızın, memleket hayrına millet işleri üzerinde beyan ve ifadelerde bulunan ve tenkidlerini yapan muhalefete mensup arkadaşlara da teşekkürlerimi arz ederim. (Sağdan, bravo sesleri, alkışlar)

Aziz arkadaşlarım, tahakküm idaresi taraftarı olanları hiç şüphesiz hürriyetler aleyhinde birtakım fikirlere sahiptirler. Ve bunun edebiyatını, malûm olan edebiyatını daima tekrar ederler. Fakat bilinen bir hakikat vardır ki, bir memlekette meşru, gayrimeşru, seçimle veya seçimsiz olarak, her ne pahasına olursa olsun, iktidarı eline geçirmek isteyenlerle memleketi yıkıcı faaliyetlerin hedefi yapmak isteyen kuvvetler daima aşırı derecede hürriyet taraftarı görünürler, mesuliyetsizlik hududuna kadar giden taleplerde bulunurlar. Tâ ki, ihtilâl kolay ve maksatların tahakkuku müyesser olsun. Biz Büyük Millet Meclisinin muhterem âzalarını her iki cereyanın üstünde ve dışında ve yüzde yüz memleket menfaatlerinin icabına hizmet eden bir haleti ruhiye içinde görmekten büyük bahtiyarlık duyarız. Bunun aksine Demokrat Parti iktidarı her türlü subversif hareketleri ister içten, ister dıştan gelsin kemaliyle ve dirayetle, gözünü kırpmadan ve sakınmadan karşılamak kararındadır.

Muhterem arkadaşlar; bir Meclisin iki parçası olarak yanyana otururken mutlaka bu tarafta oturanların mütehit, âlim vatanperver ve hakikatleri olduğu gibi görür, öbür tarafta oturanların da; mutlaka müteğafil, şahsi endişelerle müteharrik olduğunu iddia etmeye imkân yoktur. Dört yüz küsur muhterem mebusan teşekkül eden bir grubun bâtil üzerinde, şer üzerinde, kanunsuzluk üzerinde ittifak etmelerine imkân ve ihtimal mevcut değildir. (Soldan; bravo, sesleri, alkışlar) Bunun bir hakikat olduğunu bilerek, hattı hareketimizi ona göre tâyin etmenin memleket hayrına en doğru yol olduğunu bir kere daha tekrar etmeyi vazife telâkki etmekteyim.

Aziz arkadaşlarım; partimizin, Demokrat Partinin muhterem grup mensuplarına gelinece, bunlar, inandıkları dâvayı geceli gündüzlü aslanlar gibi müdafaa ettiler. Onların memleketin hayrına olan neticeleri istihsal ve tatbikte en küçük tereddüde dahi kapılmadan ve hiçbir gayreti esirgmeden çalışmış olduklarına eminim. Hükümeti teşkil eden arkadaşlarım ve şahsım adına Büyük Millet Meclisine derin teşekkürlerimi arz ederken, lütfetmiş olduğunuz itimat reyine lâayık olabilmek için ciddiyetle, geceyi

gündüze katarak memleket hizmetinde çalışmayı şiar edineceğimizden emin olmanızı istihamerim. (Soldan; bravo sesleri, şiddetli ve sürekli alkışlar)

REİS — Efendim, geceli gündüzlü çalışarak 1958 yılı Muvazenei Umumiye Kanununu kabul buyurdunuz. Tabiatıyla bir insan olarak istirahatata ihtiyacınız olduğu gibi ayrıca 1958 mali yılı bütçesinin tatbikatı üzerinde muhterem vatandaşlarımızla bir defa daha yakından temas ederek, çoğalan ve daima ilerliyen ihtiyaçlarını mahallen görüp tesbit etmek imkânını hazırlamak üzere tasvip buyurduğunuz takdirde, İnikadı Mart'ın 24 nü Pazartesi günü saat 15,00 e tâlik edeceğim.

1958 yılı bütçesi büyük Türk Milletine hayırlı ve uğurlu olsun. (Bravo, sesleri ve alkışlar)

24 Mart 1958 Pazartesi günü saat 15 te toplanmayı yüksek reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

24 Mart 1958 Pazartesi günü saat 15 te toplanmak üzere İnikada son veriyorum.

Kapanma saati: 19,13

TASHİHLER

41 nei İnikat zaptında aşağıdaki tashihler yapılacaktır :

Sayfa	Sütun	Satır	Yanlış	Doğru
240	1	32	Bankasının	Bankasının
240	2	16	anlaşıyor ki,	anlaşıyor ki,
240	1	19	plân taslağı haline	plân taslağı plân haline
243	2	43	iddialar	iddialara
244	1	16	iç hacmini	iş hacmini
245	1	16	bu defa	bir defa
245	2	38	bu telâkki tarzıdır.	bu bir telâkki tarzıdır.
246	1	10 - 12	sanayiimiz istihsal neticesinde elde edilen mamuller 1950 senesine nazaran dört misli istihsal yapar ve bu memlekette	sanayiimiz 1950 senesine nazaran dört misli istihsal yapar ve bu istihsal neticesinde elde edilen mamuller memlekette
246	1	21 - 22	yapabilmiş	yapabilirmiş

Sayfa	Sütun	Satır	Yanlış	Doğru
247	1	44	1948 de neden	1948 de net
247	1	47	250 milyon	250 milyon
247	2	2	gayrisâfi	gayrikâfi
247	2	16 - 17	kullandığı için bir şey kalma- mıştır.	kullandığı için ziraate bir şey kalmamıştır.»
247	2	19	% 90 Türk iktisadiyatının	% 90 zirai maddeler tenkil ettiği- ne göre bu vaziyet çok mühimdir. Türk iktisadiyatının
247	2	20	ziraatinin	ziraatinde
247	2	31	devletin investisman hakları mahuttur.	«devletin investisman hakları mahduttur.
247	2	37	siyaset erkânına sağlamak yo- lunu arıyacaktır	fiyat siyaseti arkasına saklanmak yolunu arıyacaktır.
247	2	43 - 44	düşmeyecektir. Devlet sanayii investisman hatalarına düştü diyor. Mamafi	düşmeyecektir» Bakınız mütehas- sıs devlet sanayii investisman ha- talarına düştü diyor. Rapordan okumaya devam ediyorum. Ma- mafih
248	1	11	ancak 49 milyon	ancak 48 milyon
248	1	12	tahviller bakiyesi	tahviller, bakiye
248	1	32	41 milyon lira. 391 milyon lira	41 milyon lira. Yekûn 391 milyon lira
248	1	34	devlet borcu burası	devlet borcudur. Burası
248	1	44	demem diyor. O zaman	demem. O zaman
248	2	34	olduğunu öğrenmedik.	olduğunu öğrenmiştik.
248	2	42	bu dile kolay	bunu söylemek dile kolay

Âza adedi	: 610
Rey verenler	: 575
Kabul edenler	: 408
Reddedenler	: 167
Müstenkifler	: 0
Reye iştirak etmeyenler	: 27
Münhal mebusluklar	: 8

[Kabul edenler]

ADIYAMAN

Şefik San
Sırrı Turanlı
Ali Yaşar

AFYON KARAHİSAR

Rıza Çerçel
Arif Demirev
Orhan Kökten
Kemal Özçoban
Mustafa Öztürk
Osman Talu
Necati Topcuoğlu
Orhan Uygun
Murad Âli Ülgen
Gazi Yiğitbaşı

AĞRI

Kasım Küfrevi
Halis Öztürk
Şeref Saraçoğlu
Celâl Yardımcı
Selim Yatağan

AMASYA

Faruk Çöl
Kemal Eren
Hâmit Koray
Nazifi Şerif Nabel
İsmet Olgaç
Hüseyin Özbay

ANTALYA

Mehmet Ak
Kenan Akmanlar
Sadık Erdem
Attilâ Konuk
Burhanettin Onat
Adnan Selekler

İbrahim Subaşı

Ahmet Tokuş

Yaşar Yazıcı

ARTVİN

Kemal Balta
Mecit Bumin
Hilmi Çeltikçioğlu
Eyüp Doğan

AYDIN

Fethi Batur
Hüsamettin Coşkun
Necati Çelim
Nanık Gedik
Nail Geveci
Nihat İyriboz
Piraye Levent
Etem Menderes
Ekrem Torunlu
Cevat Ülkü

BALIKESİR

Vacid Asena
Esat Budakoğlu
Muzaffer Emiroğlu
Mekki Said Esen
Ali İleri
Halil İmre
Mücteba İştin
Arif Kalıpsızoğlu
Faik Ocak
Fuat Onat
M. Halûk Timurtaş
Muharrem Tuuçay

Sırrı Yırcalı

Sıtkı Yırcalı

BİLECİK

Ertuğrul Çolak
Mehmet Erdem

Şevki Hasırcı

Yünnü Üresin

BİNGÖL

Sait Göker

Ekrem Yıldız

BİTLİS

Nusrettin Barut
Rifat Bingöl
Selâhattin İnan

BOLU

Reşat Akşemsettinoğlu
Servet Bilir
Zuhuri Danışman
Mahmut Güçbilmez
İhsan Gülez
Kadir Kocaeli
Nezih Tütüncüoğlu

BURSA

Necdet Azak
Hüseyin Bayrı
Müfit Erkuyumcu
Agâh Erozan
Sadettin Karacabey
Salâhaddin Karacagil
Mazlum Kayalar
Recep Kırım
Hulûsi Köymen
Halûk Şaman
Yekta Teksel
Nurullah İhsan Tolon
Hilâl Ülman
Kenan Yılmaz

ÇANAKKALE

N. Fuad Alpkartal
Halim Alyot
Emin Kalafat
Ahmet Hamdi Sezen

Servet Sezgin

Nuri Togay

Nahit Ural

Fatin Rüştü Zorlu

ÇORUM

Sedat Baran
M. Kemal Biberçoğlu
Hamdi Bulgurlu
Ali Dedekargınoğlu
Kemal Erdem
Yakup Gürsel
Fevzi Hacirecepçoğlu
Cevat Köstekçi
Hüseyin Ortakçioğlu
Kemâl Terzioğlu

DENİZLİ

Baha Akşit
Turan Bahadır
Ali Çobanoğlu
İsmail Hadımlıoğlu
Ali Rıza Karaca
Mehmet Karasan
Osman Ongan
A. Hamdi Sancar
Refet Tavashoğlu

DIYARBAKIR

Fikri Arıç
Tahsin Cahit Çubukçu
Sezai Demiray
Nuri Onur
Kâmil Tayşi
Hâmid Zülfü Tigrel
Halil Turgut
Hüseyin Ülkü
Mehmed Hüseyin Ünal

EDİRNE

Rasih Gürkan
Nurettin Manyas
Rükneddin Nasuhioğlu
Kadrettin Oğuzalıcı
Sabahattin Parsoy
Mükerrem Sarol

ERZURUM

Osman Alihocagil
Rıfki Salim Burçak
Sabri Erduman
Şevki Erker
Abdülkadir Eryurt
Mehmet Eyüboğlu
Melik Fırat
Sait Kantarel
Hasan Numanoğlu
Münip Özer
Fethullah Taşkesenli-
oğlu
Rıza Topcuoğlu
Mustafa Zeren

ESKİŞEHİR

Halil Akkurt
Muhtar Başkurt
Mustafa Çürük
Hamit Dedelek
Hasan Polatkan
Abidin Potuoğlu
Hicri Sezen

GAZİANTEP

Ekrem Cenani
İhsan Daî
Bahadır Dülger
Samih İnal
Süleyman Kuranel
Ali Ocak
Nedim Ökmen
Cevdet San
Ali Şahin
Salâhattin Ünlü

GİRESUN

Sadık Altıncaan
Hamdi Bozbağ
Ali Naci Duyduk
Hayrettin Erkmən
Mustafa Hemiş
Tahsin İnaneç
Doğan Köymen
Mazhar Şener

İÇEL

Rüştü Çetin
Mehmet Dölek
Hüseyin Fırat
Sami Göknaç
İbrahim Gürgen
Yakup Karabulut
Refik Koraltan
Hidayet Sinanoğlu
Niyazi Soydan

İSPARTA

Said Bilgiç
Kemal Demiralay
Ali Lâtifaoğlu
Hamdi Ongun
Tevfik Tıgılı

İSTANBUL

İsak Altabev
Nazmi Ataç
Ali Fuad Cebesoy
Faruk Nafiz Çamlıbel
Sedat Çetintaş
Muhlis Erdener
Selim Erengil
Hüsamettin Giray
Ayşe Günel
Rüştü Güneri
Mehmet Gürpınar
M. Faruk Gürtunca
Aleksandros Hacopulos
Ali Harputlu
Hâdi Hüsman
Enver Kaya
Mucip Kemalyeri
Lûtfi Kırdar
Nizamettin Kırşan
Adnan Menderes
Nihat Halûk Pepeyi
Mithat Perin
Celâl Ramazanoğlu
Yusuf Salman
Nizamettin Âli Sav
İbrahim Sevel
Mıgırdiç Şellefyan
Zakar Tarver
Neclâ Tekinel
Nazlı Tlabar
Fahrettin Ulaş
Nuri Yamut
Tahsin Yazıcı

Hristaki Yoannidis
Necmi Nuri Yücel
Mahmut Yüksel

İZMİR

Sebati Acun
Danyal Akbel
Selâhattin Akçiçek
Abdullah Aker
Perihan Arıburun
Enver Dünder Başar
Behzat Bilgin
Muammer Çavuşoğlu
Necdet Davran
Sadık Giz
Necdet İncekara
Osman Kapani
Ekmel Kavur
Rauf Onursal
Nuriye Pınar
Kemal Serdaroğlu
İlhan Sipahioğlu
Vamık Tayşi
Fevzi Uçaner
Behçet Uz
Ahmet Ünal

KASTAMONU

Muzaffer Akdoğanlı
Basri Aktaş
Zeki Cemal Bakiçelebi-
oğlu
Nâzım Batur
Süleyman Çağlar
Hilmi Dura
Şükrü Esen
Ali Gözlük
Münif İslâmoğlu
Hadi Tan

KAYSERİ

Fikri Apaydır
Ömer Başgeçmez
Ebubekir Develioğlu
Kâmil Gündes
Servet Hacıpaşaoğlu
Osman Kavuncu
İbrahim Kirazoğlu
Ali Rıza Kılıçkale
Fahri Köşkerioğlu
Hakkı Kurmel
Durdur Turan

KIRKLARELİ

Şefik Bakay
Mehmet Ali Ceylân
Sıtkı Pekkip
Avni Sakman
Dünder Tekand
Hüsnü Yaman

KOCAELİ

Ömer Cebeci
Dursun Erol
Cemal Tüzün
Nüzhet Unat
Sadettin Yalım

KONYA

A. Fahri Ağaoğlu
İshak Avni Akdağ
Hamdi Ragıp Ataderir
Mustafa Bağrıaçık
Osman Bibioğlu
Remzi Birand
Sıtkı Salim Burçak
Muhittin Güzelkılınç
Ali Saim Kaymak
Hulki Âmil Keymen
Sıtkı Koraltan
Ahmet Koyuncu
Tarık Kozbek
Himmet Ölçmen
Halil Özyörük
Mustafa Runyun
Sabahattin Sayın
Sami Soylu
Ömer Şeker
Nafiz Tahralı

KÜTAHYA

Mehmet Diler
İbrahim Germeyanoğlu
Ahmet İhsan Gürsoy
İrfan Haznedar
S. Sururi Nasuhioğlu
Kemal Özer
Muhittin Özkefeli
Emin Topaler
MANİSA
Samet Ağaoğlu
Sezai Akdağ
Âtıf Akın
Selim Akış
Nebil Sadi Altuğ
Hikmet Bayur

Semi Ergin
Nafiz Körez
Muzaffer Kurbanoğlu
Sudi Mihçioğlu
Orhan Ocakoğlu
Cevdet Özgirgin
Cemil Şener
İhsan Yalkın

MUĞLA

Turhan Akarca
Dilâver Argun
Burhan Belge
Zeyyat Mandalinci
Nuri Özsan
Sadi Pekin
Turgut Topaloğlu

MUŞ

Semsi Ağaoğlu
Şefik Çağlayan
Zeki Dede
Giyasettin Emre

NEVŞEHİR

Necmeddin Önder
Hasan Hayati Ülkün
Zihni Üner
Münib Hayri Ürgüblü

NİĞDE

Medeni Berk

RİZE

Hüseyin Agun
İzzet Akçal
Osman Kavrakoğlu
Mehmet Fahri Mete
Ahmet Morgil
Muzaffer Önal

SAKARYA

Nüzhet Akın
Tacettin Barış
Hamdi Başak
Selâmi Dinçer
Hamza Osman Erkan
Baha Hun
Rifat Kadızade
Nusret Kirişcioğlu

SAMSUN

Ekrem Anıt
Naci Berkman
Salim Çonoğlu
Necmettin Doğuyıldızı
Abdullah Eker
Ömer Güriş
Tevfik İleri
Abdullah Keleşoğlu
Asaf Saraçoğlu
Fikri Şen
Hamdi Tekay

Ferid Tüzel
Şükrü. Uluçay
Nüzhet Uluso

SİİRD

Suat Bedük
Baki Erden
Veysi Oran
Mehmet Daim Süalp
Fikri Şendur

SİNOB

Nusret Kuruoğlu
Ömer Özen
Hamdi Özkan
Mahmut Pınar
Server Somuncuoğlu
Muharrem Tansel

TEKİRDAĞ

Nurettin Aknoz
Ali Çakır
Zeki Erataman
Hasan Gürkan
İsmail Özdoğuran
Ahmet Paker

TRABZON

Halûk Çulha
Sabri Dilek
Mahmut Goloğlu
Fikri Karanis
Selâhattin Karayavuz

Hasan Polat
Salih Zeki Ramoğlu
Pertev Sanaç
İsmail Şener
M. Reşit Tarakçioğlu

YOZGAD

Talât Alpay
Mahmut Ataman
Âtîf Benderlioğlu
Sefer Eronat
Ö. Lûtfi Erzurumluoğlu
Numan Kurban
Fuad Nizamoglu
Nazım Tanıl
İ. Hakkı Tunaboşlu

ZONGULDAK

Abdullah Akın
Sebati Ataman
Cemal Zühtü Aysan
Suat Başol
Necati Diken
Ali Kaya
Tahir Öktem
Mustafa Saraç
Necati Tanyolaç
Hulûsi Timur
Hüseyin Ulus
Avni Yurdabayrak

[Reddedenler]

ADANA

Nevzat Arman
Suphi Baykam
Kâzım Bozdoğan
Hamza Eroğlu
Mehmet Geçioğlu
Kasım Gülek
Ahmet Karamüftüoğlu
Saim Karaömerlioğlu
Ali Menteşoğlu
M. Yılmaz Mete
Hamdi Öner
Kemal Sarıbrahimoğlu
Kemal Satır
Rıza Tekeli
Turgut Yeğenağa

ANKARA

Muammer Akpınar

İsmail Rüşti Aksal
Osman Alişiroğlu
Hüseyin Bahk
Faik Ahmed Barutçu
Hıfzı Oğuz Bekata
Fuat Börekçi
Mehmet Ali Ceritoğlu
Nuri Ciritioğlu
Recep Dengin
Avni Doğan
Bülent Ecevit
Übeyde Elli
Halil Sezai Erkut
İbrahim İmirzalıoğlu
İsmail İnan
İbrahim Saffet Omay
İlyas Seçkin
Selim Soley

Hasan Tez
Ahmet Üstün
Mustafa Yeşil
BURDUR

Fethi Çelikbaş
Osman Eroğlu
Behçet Kayaalp
Âlim Sipahi

ÇANKIRI

Dursun Akçaoğlu
Ferhan Arkan
A. Kemal Barlas
Naşit Fırat
Kâmil Tabak
Ethem Yalçınalp
ELÂZİĞ
Mustafa Altınoğan
Fahri Karakaya

İlürrem Müftügil
Nâzım Öztürk
İsmail Hakkı Talay

ERZİNCAN

Rauf Bayındır
Nusret Safa Coşkun
Cemal Işık
Âdil Sağıroğlu
Hüseyin Şahin
Naci Yıldırım

GÜMÜŞANE

Necati Alp
Necmettin Coşar
Sabahattin Kadirbeyoğlu
Avni Karaman
Hüsrev Polat
Nihat Sargınalp

HATAY

İhsan Ada
Ahsen Aral
Rifat Bahadır
Ali Şelhum Devrim
Ahmet Sırrı Hocaoğlu
Hasan İkiz
İnayet Mursaloğlu
Ömer Fevzi Reşa

KARS

Fevzi Aktaş
Sırrı Atalay
Şemsettin Ataman
Hasan Erdoğan
Turgut Göle
Kemal Güven
Rasim İlker
İbrahim Us
Osman Yeltekin
Ali Yeniaras

KİRŞEHİR

Osman Canatan
Hayri Çopuroğlu
Fazıl Yalçın

MALATYA

Nurettin Akyurt
Mehmet Delikaya
Ahmet Fırat
İsmet İnönü

ADANA

Melih Kemal Küçüktepepınar

ADİYAMAN

Sait Açar (İ.)
Gani Gürsoy

ARTVIN

Yaşar Gümüşel

BALIKESİR

Ahmet Kocabıyıkoglu
(İ. Â.)

BİNGÖL

Mustafa Nuri Okcuoğlu

Kâmil Sürenkök
Mehmet Zeki Tulunay
Tevfik Ünsalan
Nüvit Yetkin

MARAŞ

Kemal Aksüyek
Kemali Bayazıt
Nusret Durakbaşa
Hasan Fehmi Evliya
Halil Gürün

Hilmi Soydan
Emin Soysal
Mehmet Şişman
Abdullah Yayıoğlu

MARDİN

Mehmet Ali Arıkan
Mehmet Kâmil Boran
Vahap Dizdaroglu
Halim Kermooğlu
Hasan Reşit Tankut
Aziz Uras

NİĞDE

Asım Eren
Rifat Gürsoy
Ali Gürün
İsmail Güven
Vedat Mengi
Şefik Refik Soyer

ORDU

Eşref Ayhan

Münir Ekşi
Ferda Güley
Şevket Köksal
Zeki Kumrulu
Arif Hikmet Onat
Kahraman Sağra
Muammer Tekin
Atıf Topaloğlu
Hüsrev Yürür

SİVAS

Halim Ateşalp
Rahmi Çeltekli
Nüzhet Çubukçu
Hasan Değer
Turhan Feyzioğlu
Necati İlder
Edip İmer
Ahmet Kangal
Kâmil Kırıkoglu
Yalçın Kocabay
Şinasi Moran
Cemil Özcan
Süleyman Özsever
Nazmi Yaraş
Ahmet Yılmaz

TOKAD

Faruk Ayanoglu
Sitki Eken
Keramettin Gençler

Ahmet İspirli
Şahap Kitapçı
Mustafa Lâtifoğlu
Reşit Önder
Bekir Şeyhoğlu
Rıza Ulusoy
Dâniş Yurdakul

TUNCELİ

Hızır Aydın
Arslan Bora
Fethi Ülkü

URFA

Osman Ağan
Atalay Akan
M. Yaşar Alhas
Aziz Gökkan
İ. Etem Karakapıcı
E. Mahmut Karakurt
Abdullah Köksel
Abdurrahman Odabaşı
Ömer Yüksel

UŞAK

Ali Rıza Akbiyıkoglu
Adnan Çahkoğlu
Avni Ural

VAN

Abdülvahap Altınkaynak
Tevfik Doğuşiker
Ferid Melen

[Reye iştirak etmiyenler]

BOLU

Mithat Dayıoğlu

ELÂZİĞ

Celâl Dora

ESKİŞEHİR

Kemal Zeytinoğlu

HAKKÂRİ

Übeydullah Seven

HATAY

İzzettin Cilli (İ.)

İSTANBUL

Celâl Bayar (Reisicumhur)

Arslan Nihad Bekdik
(İ.)

Numan Menemencioğlu

İZMİR

Selim Ragıp Emeç (İ.)

KARS

Mehmet Hazer

Behram Ócal

KİRŞEHİR

Osman Bölükbaşı

KONYA

Reyhan Gökmenoğlu (İ. Â.)

MALATYA

Mehmet Kartal

MARDİN

Şevket Dursun

Selim Telliğaoğlu

TRABZON

O Nuri Lermioğlu (İ.)

Osman Turan

UŞAK

Rıza Salıcı

VAN

Abdülhakim Arvas
Sait Erdiç

[Münhal mebusluklar]

Ankara	5	Kocaeli	1
Aydın	1		—
Bursa	1		8

